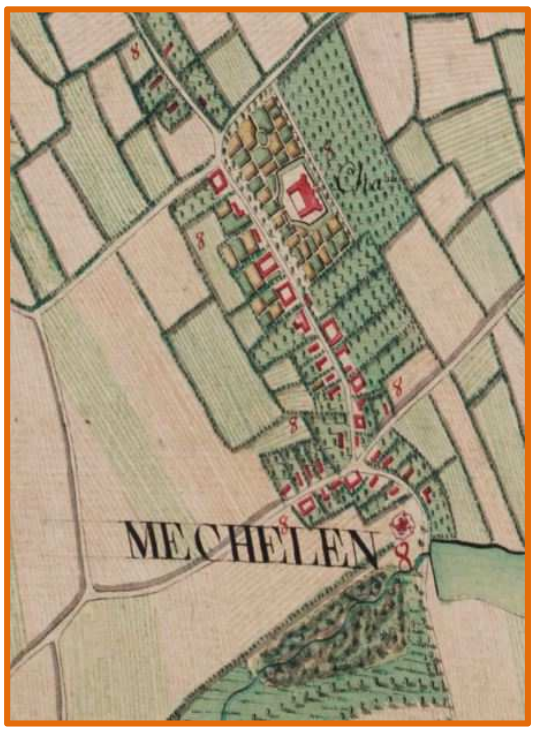
ARCHEOLOGIENOTA MAASMECHELEN - RIJKSWEG

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT, K. BOUCKAERT,
E. KEERSMAEKERS & A. DOUCET

JANUARI – FEBRUARI 2019

Titel
Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Maasmechelen - Rijksweg

Auteur(s)
Jan Claesen, Ben Van Genechten, Evelien Audenaert,
Kevin Bouckaert, Emma Keersmaekers & Alexander Doucet

Opdrachtgever
Groep Van Roey nv
Oostmalsesteenweg 261
2310 Rijkevorsel

Projectnummer
2019A45

Plaats en datum
Kortenaken, januari – februari 2019

Reeks en nummer
ARCHEBO rapport 2019A45
ISSN 2034-5615

© 2019 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1 Inleiding 4

1.1 Algemeen 4

1.2 Beschrijving onderzoeksopdracht 4

1.3 Doelstellingen 7

1.4 Randvoorwaarden 7

1.5 Onderzoeksvragen 8

2 Huidige & toekomstige situatie 9

2.1 Huidige situatie 9

2.2 Toekomstige situatie 9

3 Bureauonderzoek 12

3.1 Landschappelijke & bodemkundige situering 12

3.2 Archeologische en erfgoedkundige data 20

3.3 Historiek en cartografische bronnen 23

3.4 Archeologische verwachting 33

4 Resultaten bureauonderzoek 34

4.1 Algemeen 34

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen 34

4.3 Samenvatting / assessment bureauonderzoek 35

4.4 Programma van maatregelen 37

5 Bibliografie 38

6 Figurenlijst 39

7 Plannenlijst 40

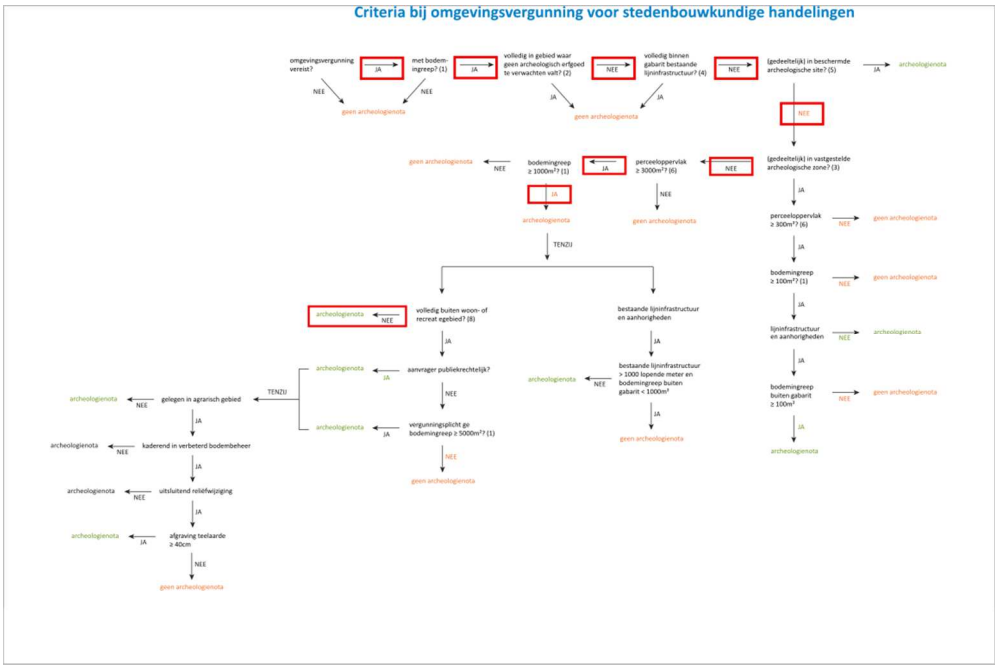
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

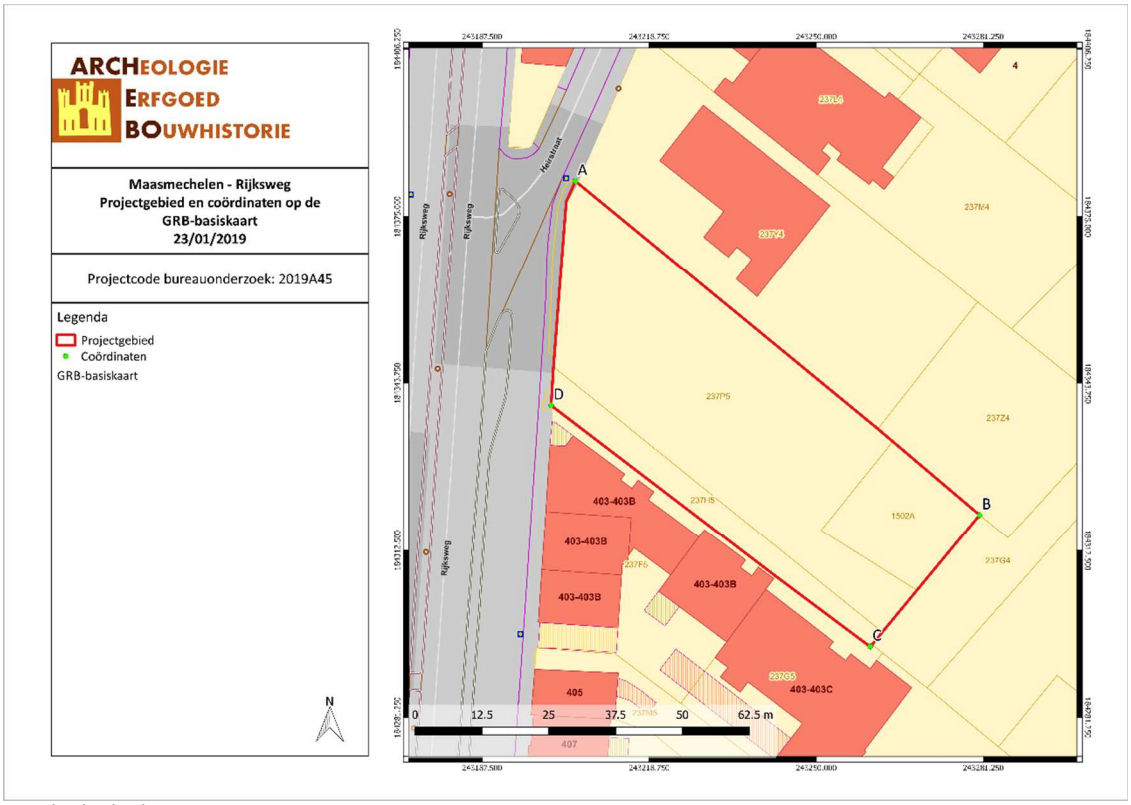
Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Groep Van Roey nv een archeologienota opgemaakt voor het terrein aan de kruising van de Heirstraat en de Rijksweg in Maasmechelen, een gemeente gelegen in de Belgische provincie Limburg. Op het projectgebied zal de opdrachtgever een nieuwbouw plaatsen die voorzien wordt van een ondergrondse parking. In het noordwesten van het terrein wordt een bezoekersparking voorzien en ten zuiden van de nieuwbouw worden twee fietsenstallingen geplaatst. Het projectgebied is ca. 3000 m².

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in januari – februari 2019 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon bij de opdrachtgever, Groep Van Roey nv, was dhr. Evert Bourel. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds

uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

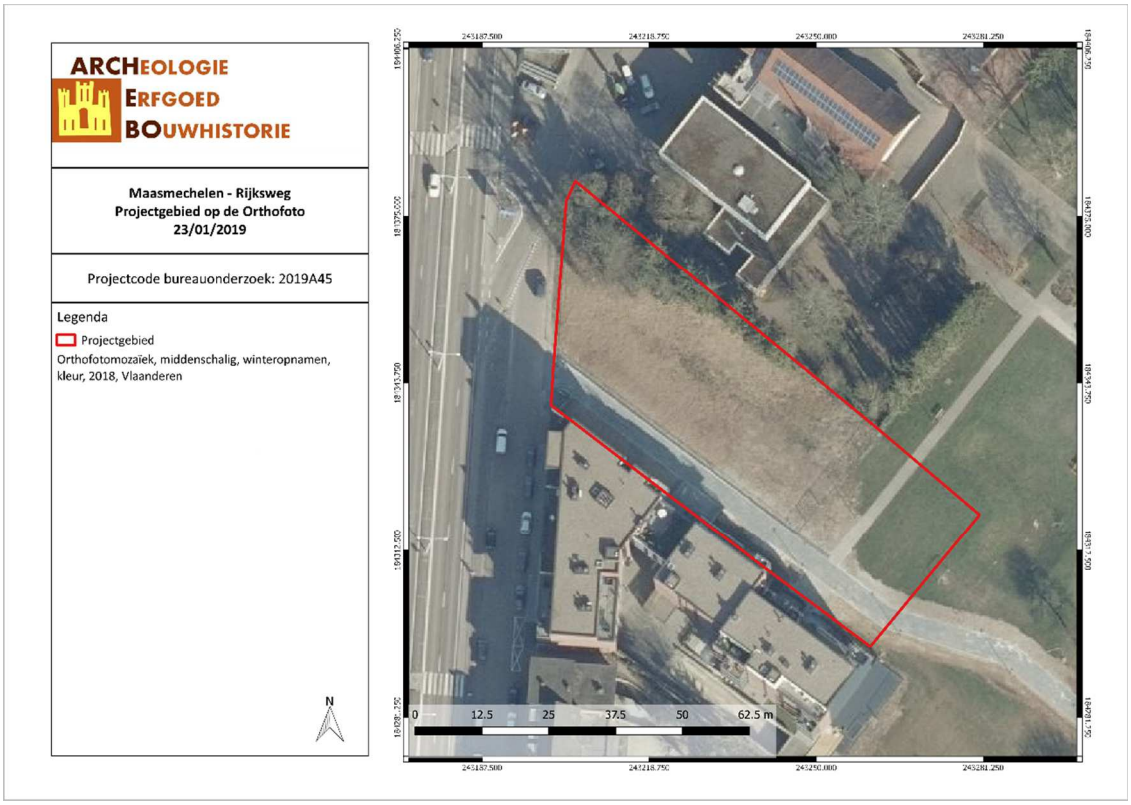
Administratieve fiche			
Naam site:	Maasmechelen - Rijksweg		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Limburg, Maasmechelen, Mechelen-aan-de-Maas, kruising Heirstraat met Rijksweg		
Kadaster:	Maasmechelen, afdeling 1 (Mechelen-aan-de-Maas), sectie B, perceelnummers 237H5, 237P5 en 1502A		
Coördinaten:	A	X	243204.931
		Y	184381.631
	B	X	243280.540
		Y	184319.153
	C	X	243260.085
		Y	184294.489
	D	X	243200.408
		Y	184339.627
Opdrachtgever:	Groep Van Roey nv Oostmalsesteenweg 261 2310 Rijkevorsel		
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken		
Projectcode bureauonderzoek:	2019A45		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	Groep Van Roey nv		
Grootte projectgebied:	Ca. 3000 m²		
Uitvoeringsperiode:	Januari – februari 2019		
Reden van de ingreep:	Plaatsen van nieuwbouw met ondergrondse parking, aanleg bezoekersparking, verharde toegang en voetpad, plaatsen van twee fietsenstallingen		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.		
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, nieuwbouw, ondergrondse parking, woongebied, Maasmechelen		

De onderstaande GRB-kadasterkaart, de Orthofoto en het Gewestplan tonen het projectgebied op de meest recente stadskaarten en luchtfoto's.

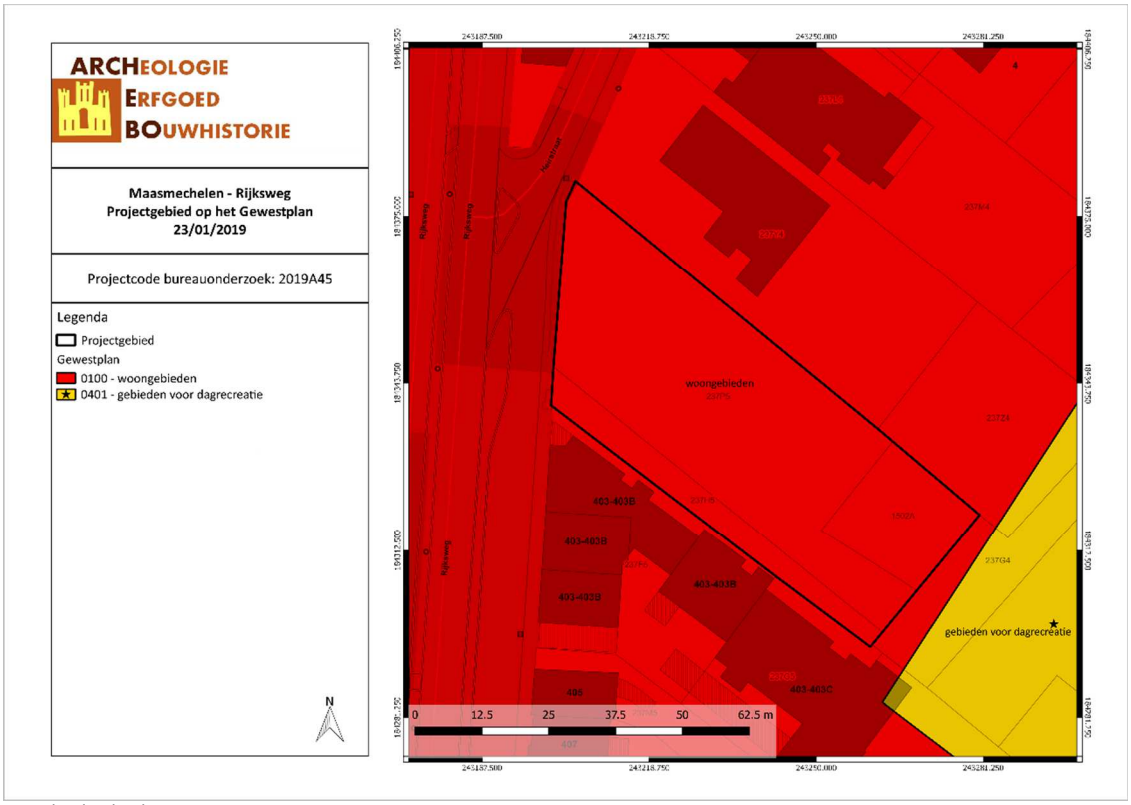
MARI/19/01/23/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2019)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek omwille van economische redenen. Het is op dit ogenblik nog niet zeker of de nodige vergunning verkregen zullen worden na de bouwaanvraag.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

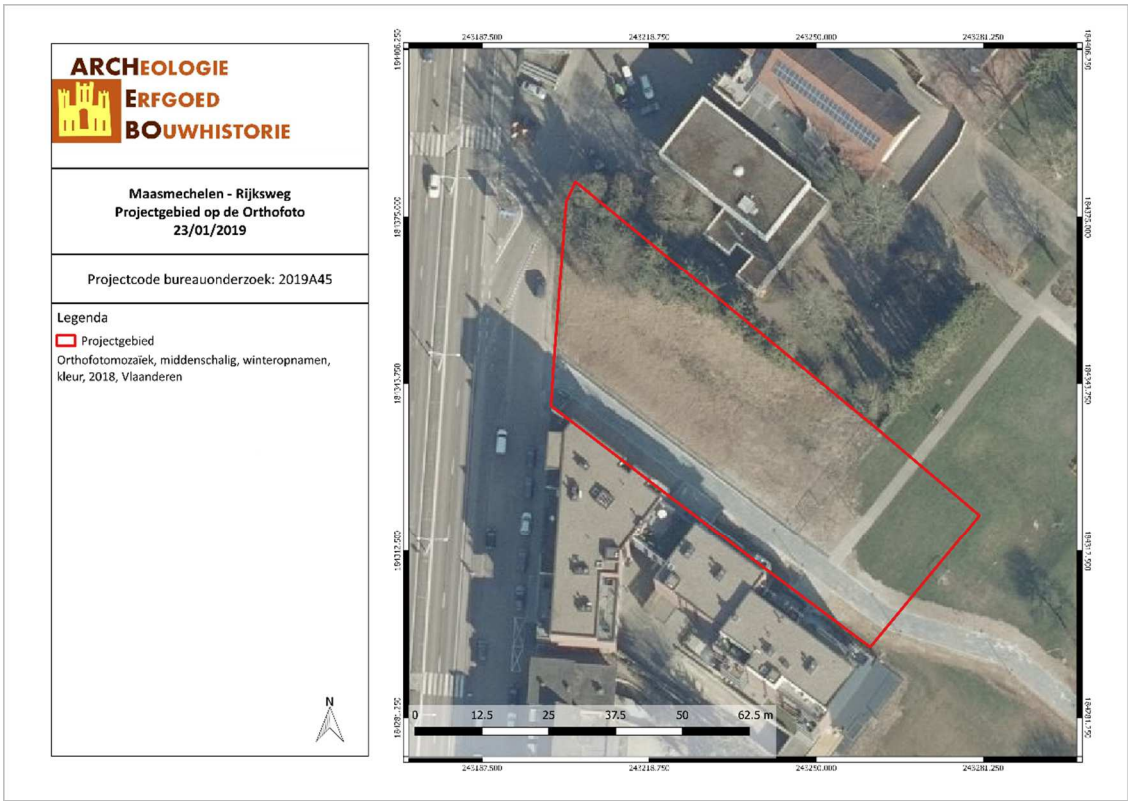
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied ligt aan kruising van de Heirstraat met de Rijksweg in Maasmechelen, een gemeente gelegen in de Belgische provincie Limburg. In het noorden en noordoosten van het terrein staan enkele bomen, langs de zuidwestelijke grens loopt een weg en in het zuidoosten kruist een andere weg het terrein. De oostelijke hoek bestaat uit gras, het grootste deel van het terrein is braakliggend. Volgens het gewestplan ligt het projectgebied volledig binnen 'Woongebieden'.

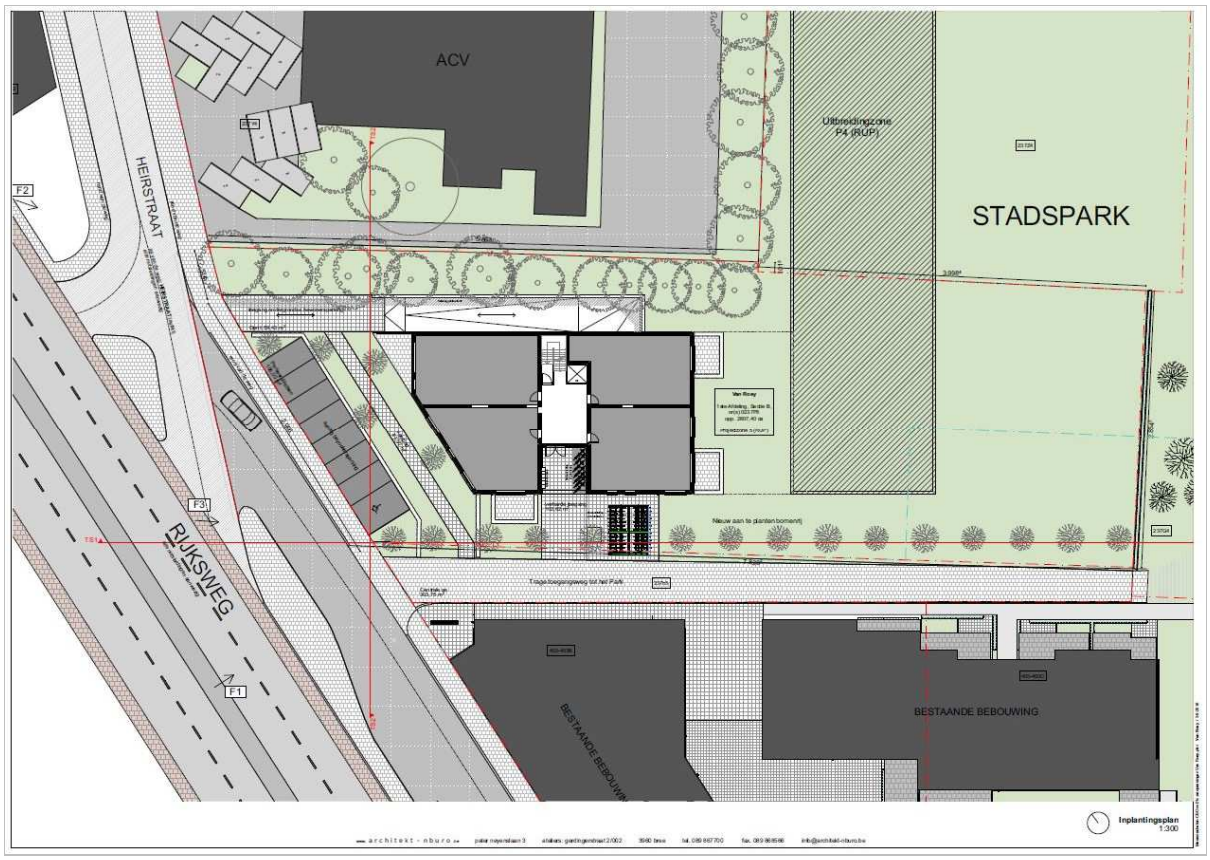

MARI/19/01/23/4 - Digitale aanmaak

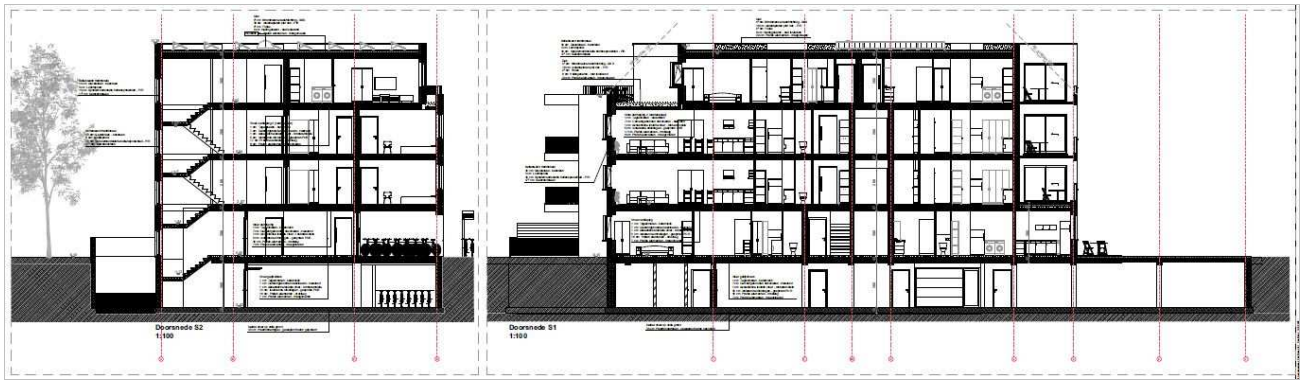
Figuur 5: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

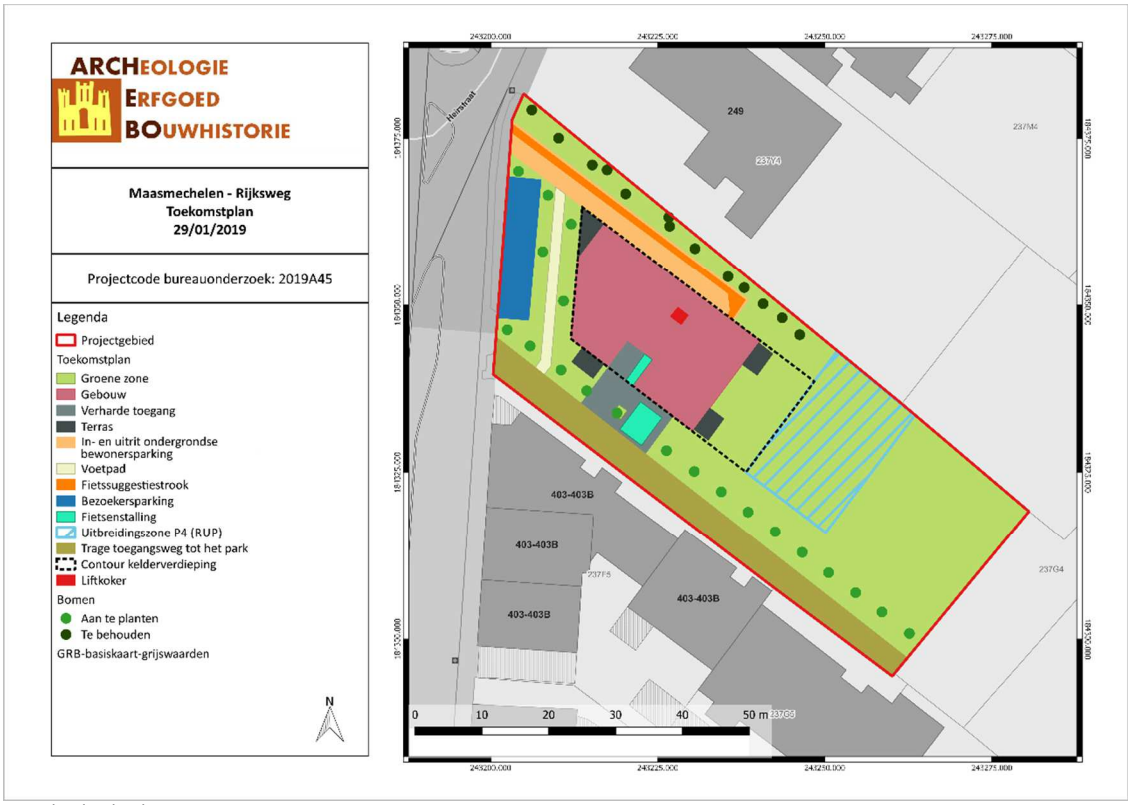
Op het projectgebied zal de opdrachtgever een nieuwbouw met 16 appartementen plaatsen die voorzien wordt van een ondergrondse parking. De kelderverdieping wort daarnaast ook voorzien van individuele bergingen (voor de bewoners), een tellerruimte en een fietsenstalling. De kelderverdieping zal ca. 3,37m diep zijn. In het noordwesten van het terrein wordt een bezoekersparking (8 plaatsen) voorzien en ten zuiden van de nieuwbouw worden twee fietsenstallingen geplaatst. Het projectgebied is ca. 3000 m². Er wordt ook een uitbreidingszone voorzien op het oostelijk deel (zone p4).

Figuur 6: Plan van de geplande werken (Groep Van Roey nv, 2019)

Figuur 7: Doorsnede van de geplande werken (Groep Van Roey nv, 2019)

MARI/19/01/23/5 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeorefereerde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplot om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

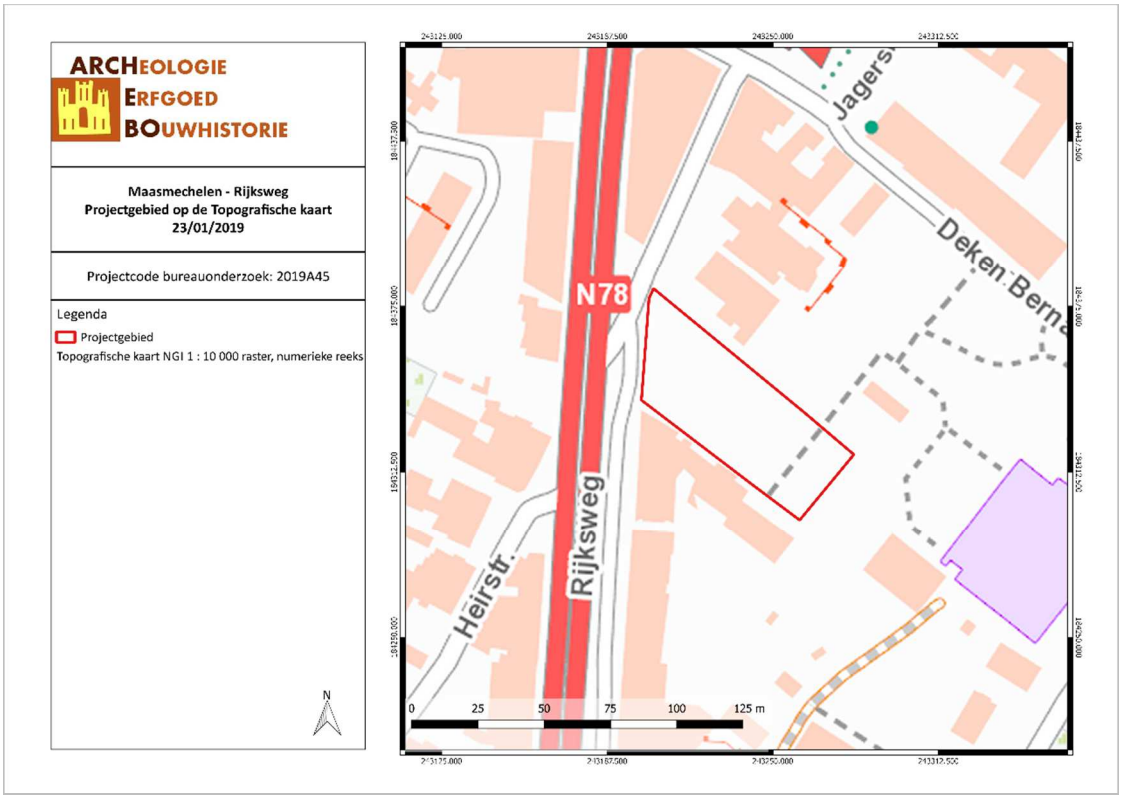
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied ligt aan de kruising van de Heirstraat en de Rijksweg in Maasmechelen, een gemeente gelegen in de Belgische provincie Limburg. De gemeente Maasmechelen bestaat uit de deelgemeenten Boorsem-Kotem, Eisden, Leut, Mechelen-aan-de-Maas, Meeswijk, Opgrimbie, Uikhoven en Vucht. Binnen de gemeente ligt ook het gehucht Boseinde. Daalgrimbie was oorspronkelijk een gehucht van Mechelen-aan-de-Maas, maar werd in 1851 reeds afgestaan aan Opgrimbie en ermee samengevoegd. In 1970 werd het gebied ten noordwesten van de spoorlijn Maaseik-Hasselt afgestaan aan As.[1] Het projectgebied ligt op een noordwest-gerichte helling aan de Maasvallei en aan de vallei van de Langbroeksbeek. Ongeveer 800m ten oosten van het terrein stroomt de Kikbeek, een aftakking van de Maas, die ca. 1700m ten oosten van het projectgebied stroomt. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 40 en 43 meter boven de zeespiegel. Kadastraal ligt het terrein in Maasmechelen, afdeling 1, sectie B, perceelnummers 237H5, 237P5 en 1502A.

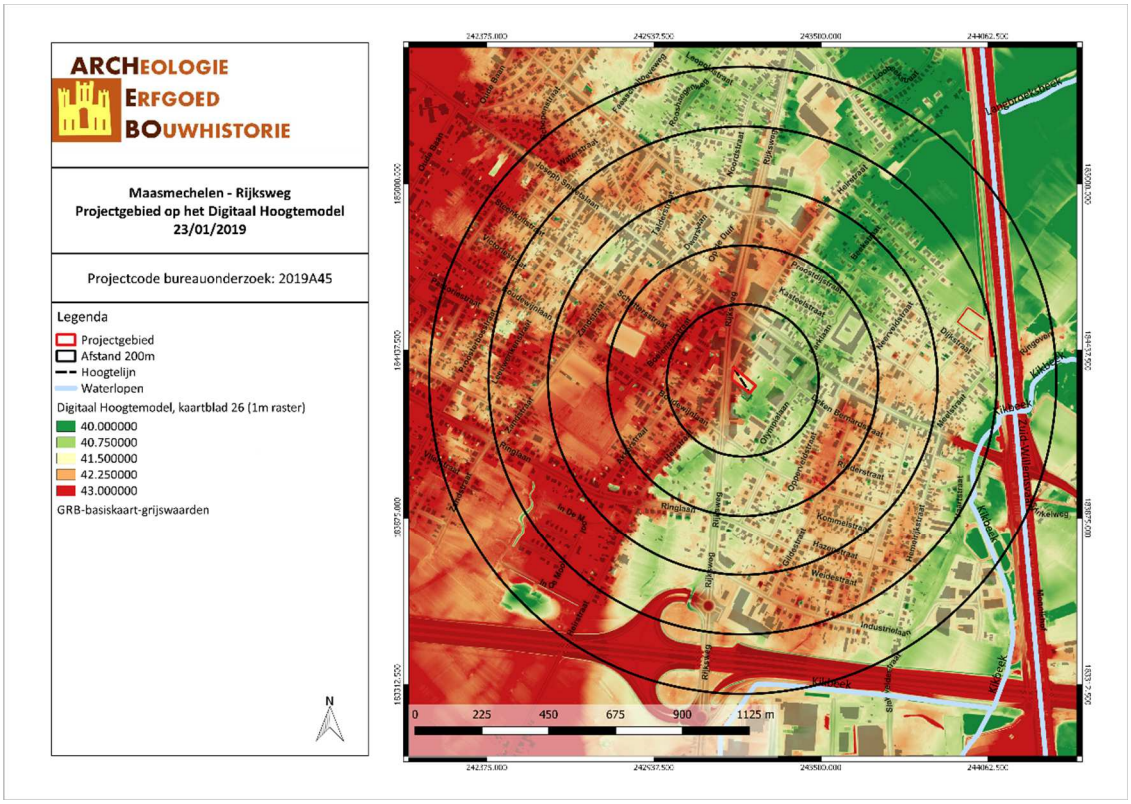
De hydrografische ligging toont dat het projectgebied verder verwijderd is van een natuurlijke, bestaande waterloop. In het verleden was er in de nabije omgeving wel een beek aanwezig, met name de Loosgroef. Deze werd tussen 1969 en 1981 gedempt. Ook topografisch gezien is er verwachting op steentijd, gezien de ligging op een gradiëntzone, de overgang van een natte vallei naar een droog plateau. Dit wordt eveneens bevestigd door vondsten in de buurt op gelijkaardige topografische situaties (zie infra).

[1] Agentschap Onroerend Erfgoed, “Mechelen-aan-de Maas”, Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120372.

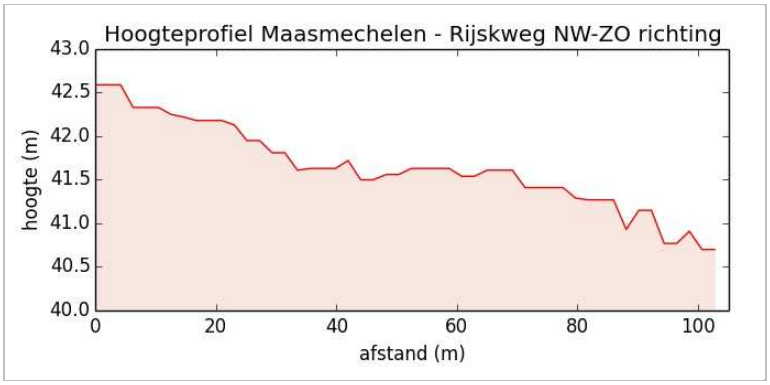
MARI/19/01/23/6 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/7 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019)

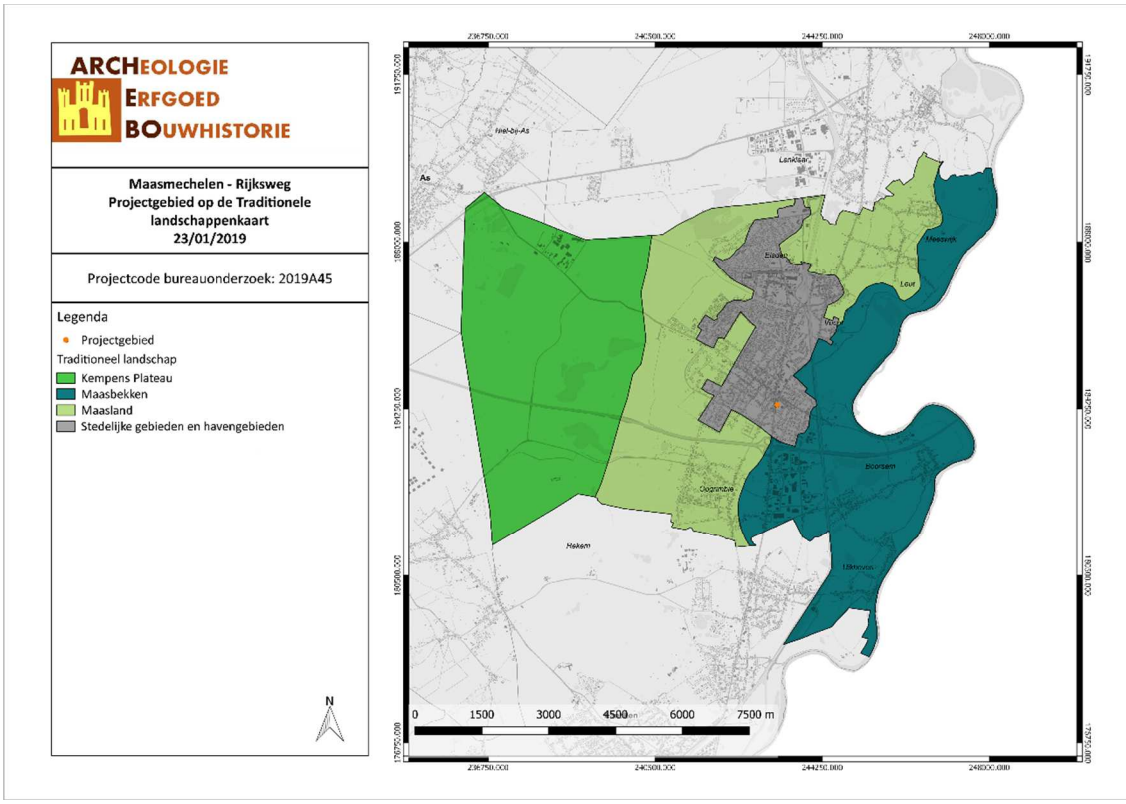

Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2019)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als 'Stedelijke gebieden en havengebieden'. De gehele gemeente Maasmechelen wordt van west naar oost gekarteerd als 'Kempens Plateau', 'Maasland', 'Stedelijke gebieden en havengebieden' en 'Maasbekken'. Tussen de Maas en het Kempens Plateau ligt een trapvormig rivierterras en een steilrand van gemiddeld 45m. Deze steilrand ligt binnen Maasmechelen bijna volledig in bos- en heidegebied.[2]

MARI/19/01/23/8 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Maasmechelen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2019)

[2] "Maasmechelen", in *Wikipedia*, geraadpleegd 22 januari 2019, https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Maasmechelen&oldid=53015332.

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het projectgebied zich binnen de Formatie van Eigenbilzen (Eg). Het afsluitende kleirijk Eigenbilzen Glauconietzand (Formatie van Eigenbilzen) kondigt het ondieper worden van de zee aan en is het begin van een grote regressie.[3] De formatie is gekenmerkt door zijn grijs tot groengrijs fijn zanderige ondergrond. Tevens is de bodem kleihoudend en weinig glauconiethoudend, glimmerhoudend. Onderaan is de formatie sterk kleihoudend.[4]

MARI/19/01/23/9 - Digitale aanmaak

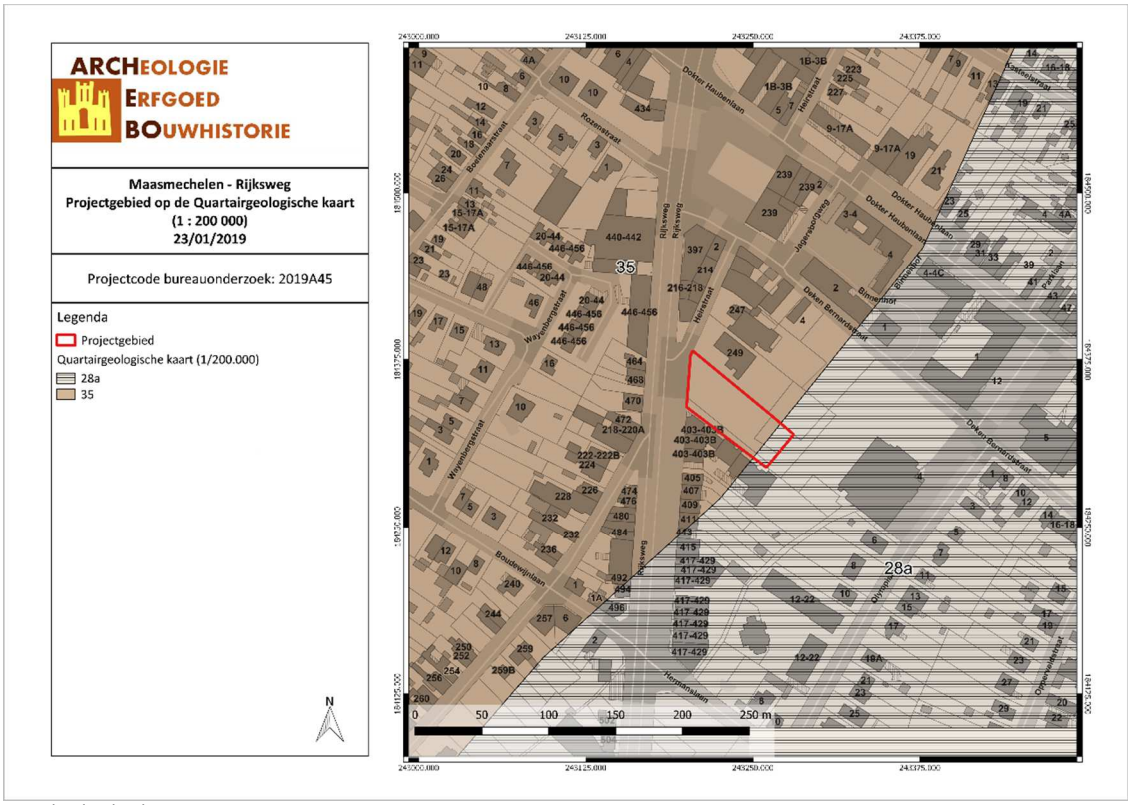
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2019)

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich grotendeels binnen type 35, het zuidoosten ligt binnen type 28a. Type 35 bestaat onderaan uit een laag fluviatiele afzettingen van het Pleistoceen (deze karteereenheid is mogelijk aanwezig). Bovenop deze afzettingen bevindt zich een laag fluviatiele afzettingen van het Laat-Pleistoceen en het Saaliaan (Midden-Pleistoceen). De bovenste laag bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen) en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Deze karteereenheid is mogelijk afwezig.

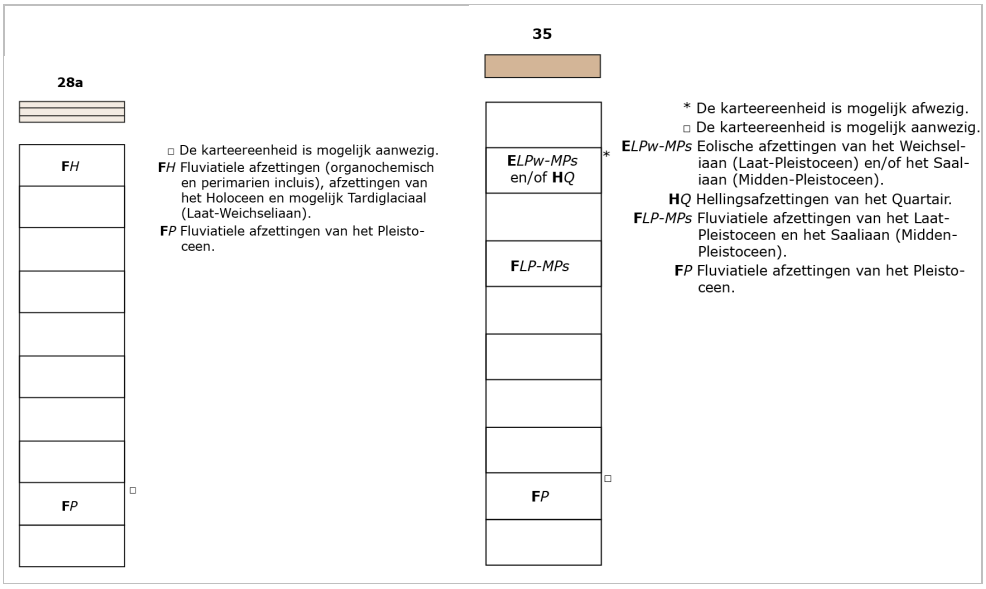
Type 28a bestaat onderaan uit fluviatiele afzettingen van het Pleistoceen (deze karteereenheid is mogelijk aanwezig). Bovenaan ligt een laag fluviatiele afzettingen (inclusief organochemisch en perimarien) en afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

[3] Gullentops en Wouters, *Delfstoffen in Vlaanderen*, 18.
[4] "Databank Ondergrond Vlaanderen".

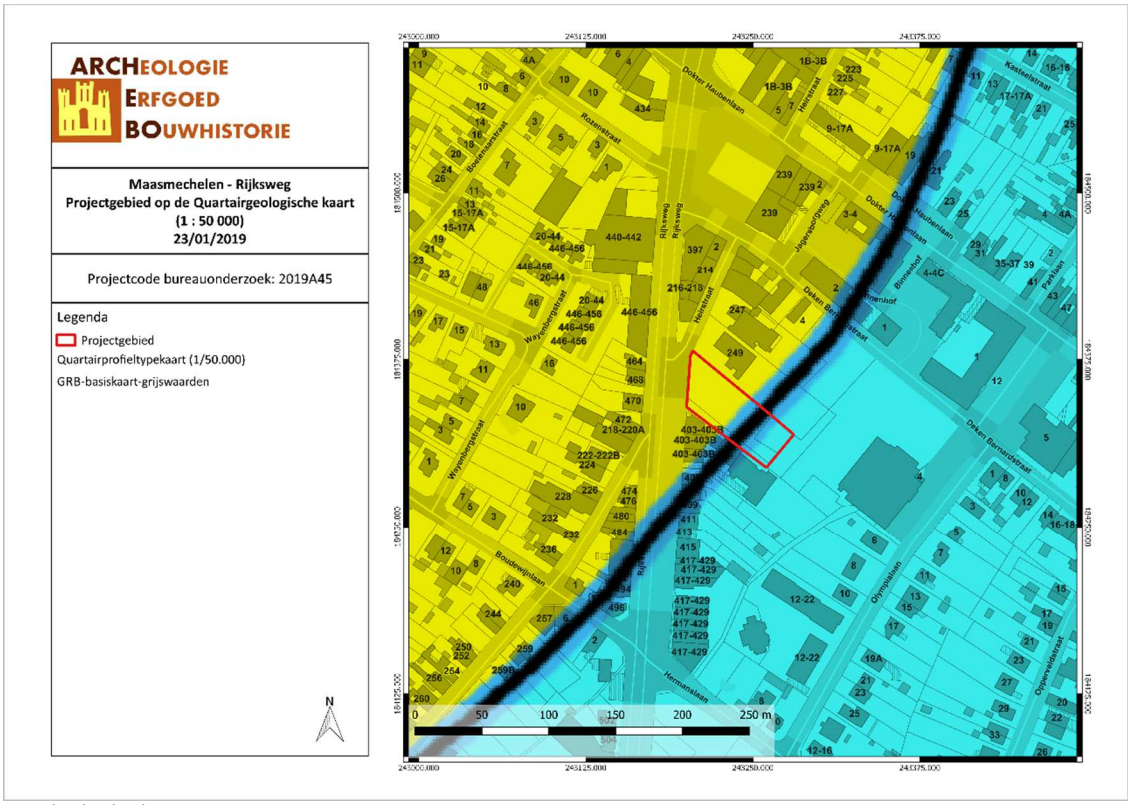
MARI/19/01/23/10 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2019)

Figuur 15: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016)

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) ligt het projectgebied in het noordwesten binnen type 44 en in het zuidoosten binnen type 53. Type 44 is opgebouwd uit de Formatie van Wildert, Maasmechelen Grinden en een laag die mogelijk ouder is dan het bovenliggend lid van de Formatie van Lanklaar. Type 53 is opgebouwd uit de Formatie van Leut, Stokkem Grinden en een laag die mogelijk ouder is dan het bovenliggend lid van de Formatie van Lanklaar.

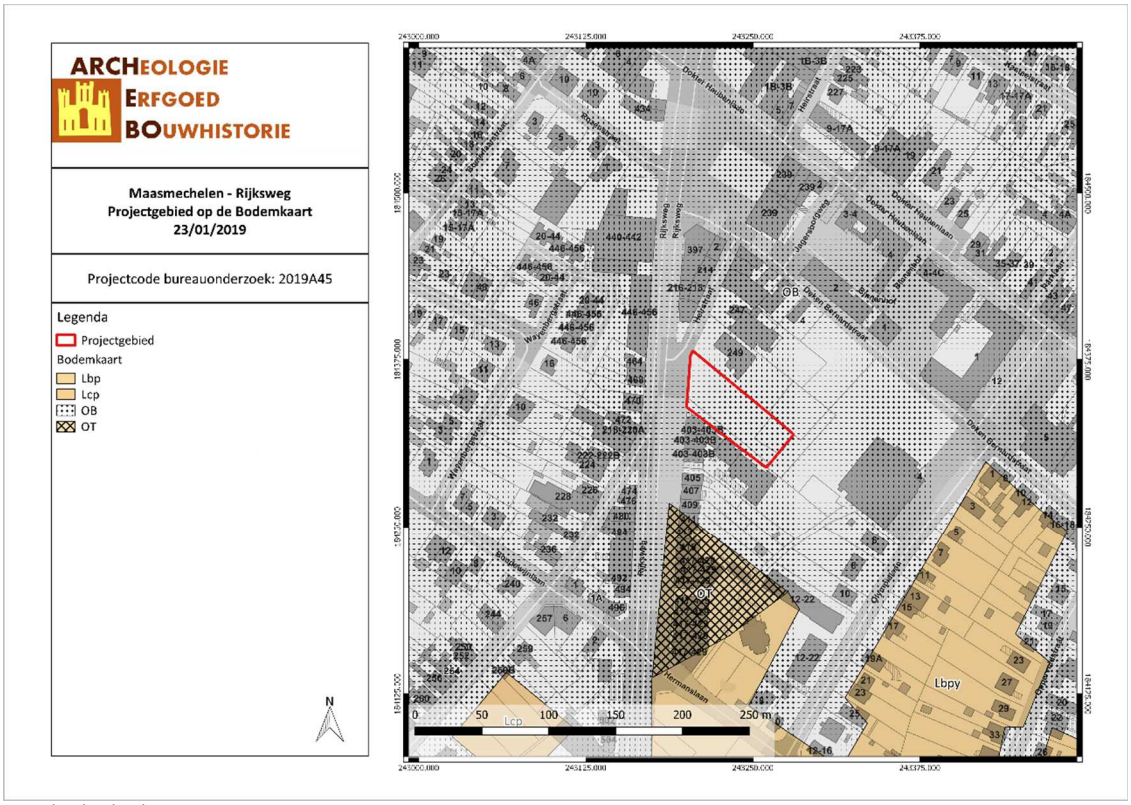
MARI/19/01/23/11 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2019)

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied omschreven als OB (onder bebouwing). Ten zuiden van het projectgebied wordt de bodem gekarteerd als OT (vergraven terrein), Lbpy en Lcp. Lbpy-bodems zijn droge gronden op zandleem zonder profielontwikkeling die zwaarder worden in de diepte. Het zijn colluviale bodems zonder profielontwikkeling en met een homogeen uitzicht. Ze bestaan uit materiaal afkomstig van hoger gelegen gronden. Ze hebben een donker grijsbruine bouwvoor, rustend op bruin zandlemig colluvium. In de bouwvoor is de structuur kruimelig, in de ondergrond platig. De consistentie is los en de beworteling regelmatig en diep. Houtskool en baksteenresten bevinden zich verspreid over de gehele diepte van het colluviaal dek.[5] Lcp-bodems zijn zwak gleyige gronden op zandleem zonder profielontwikkeling. De bouwvoor heeft een donkerbruine kleur en gaat over in een niet gedifferentieerd materiaal dat nog alle kenmerken van een in water afgezet sediment vertoont. Op 80-120 cm diepte wordt de kleur grijs en komen roestverschijnselen voor.[6]

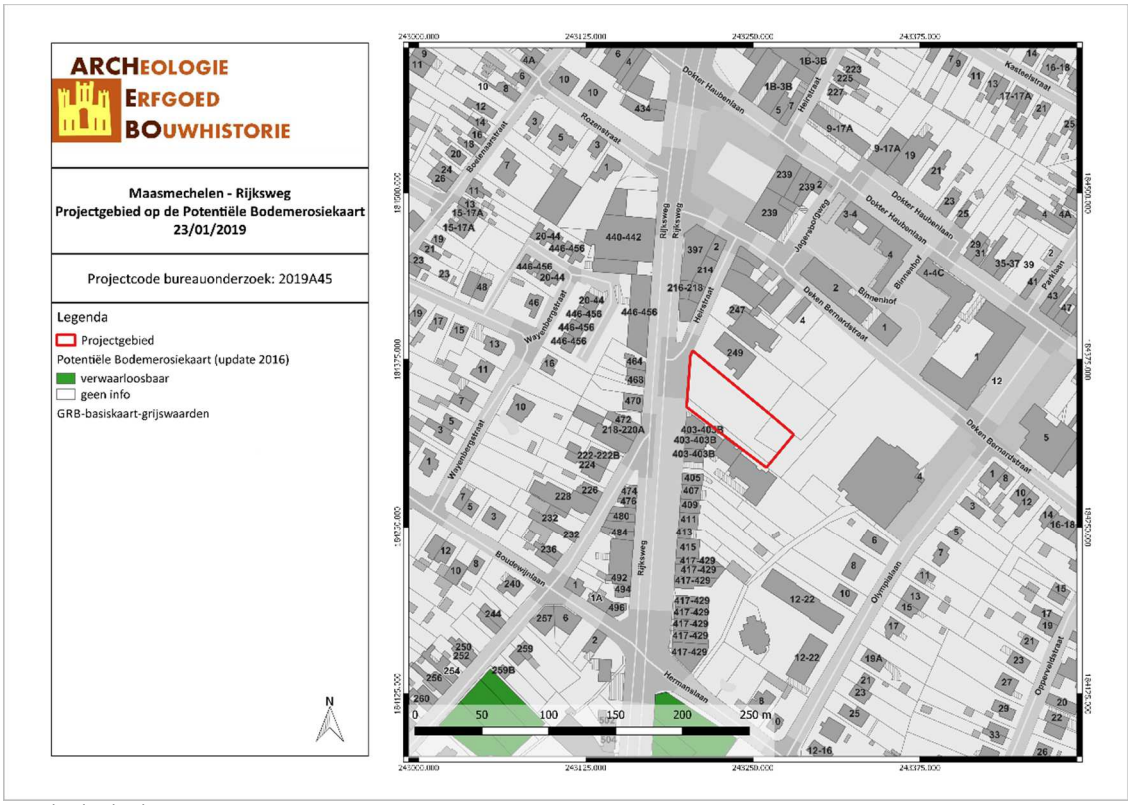
[5] E Van Ranst en C Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 180, 220 en 267.
[6] Van Ranst en Sys, 73, 163, 220 en 269.

MARI/19/01/23/12 - Digitale aanmaak

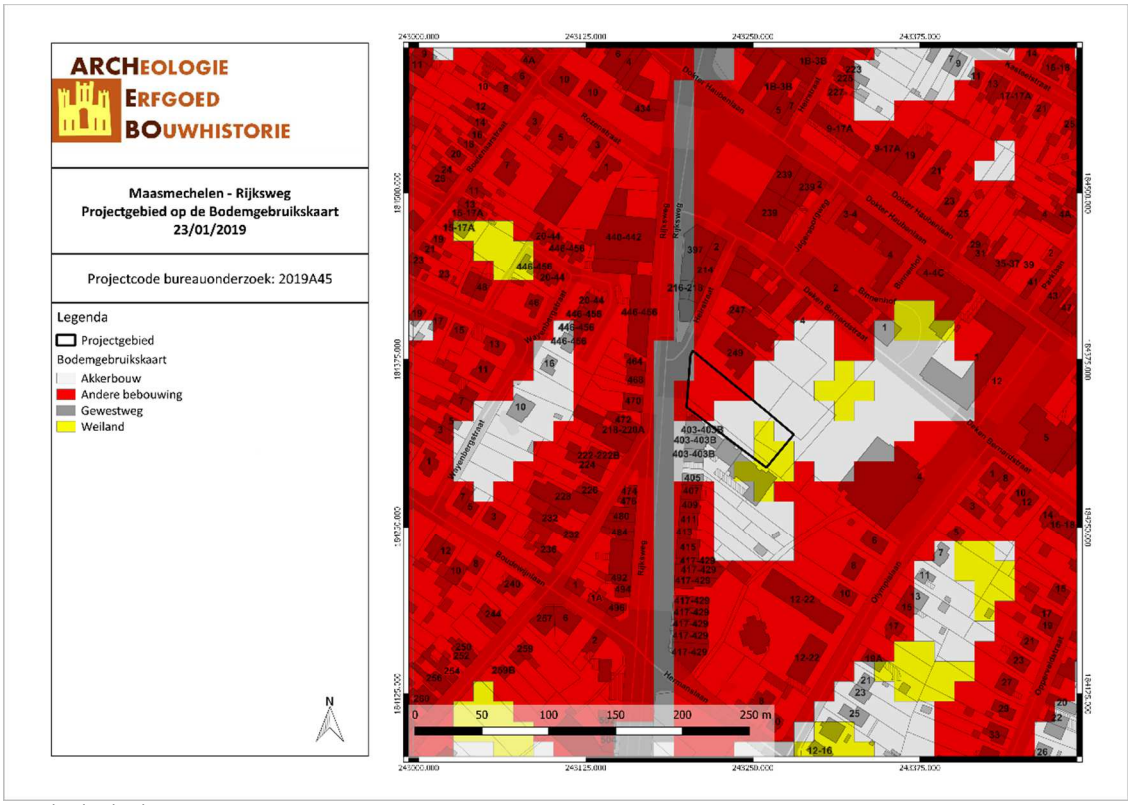
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2019)

Op de Potentiële bodemerosiekaart is over het projectgebied geen informatie beschikbaar. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het projectgebied van het noordwesten naar het zuidoosten binnen ‘Gewestweg’, ‘Andere bebouwing’, ‘Akkerbouw’ en ‘Weiland’.

MARI/19/01/23/13 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/14 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2019)

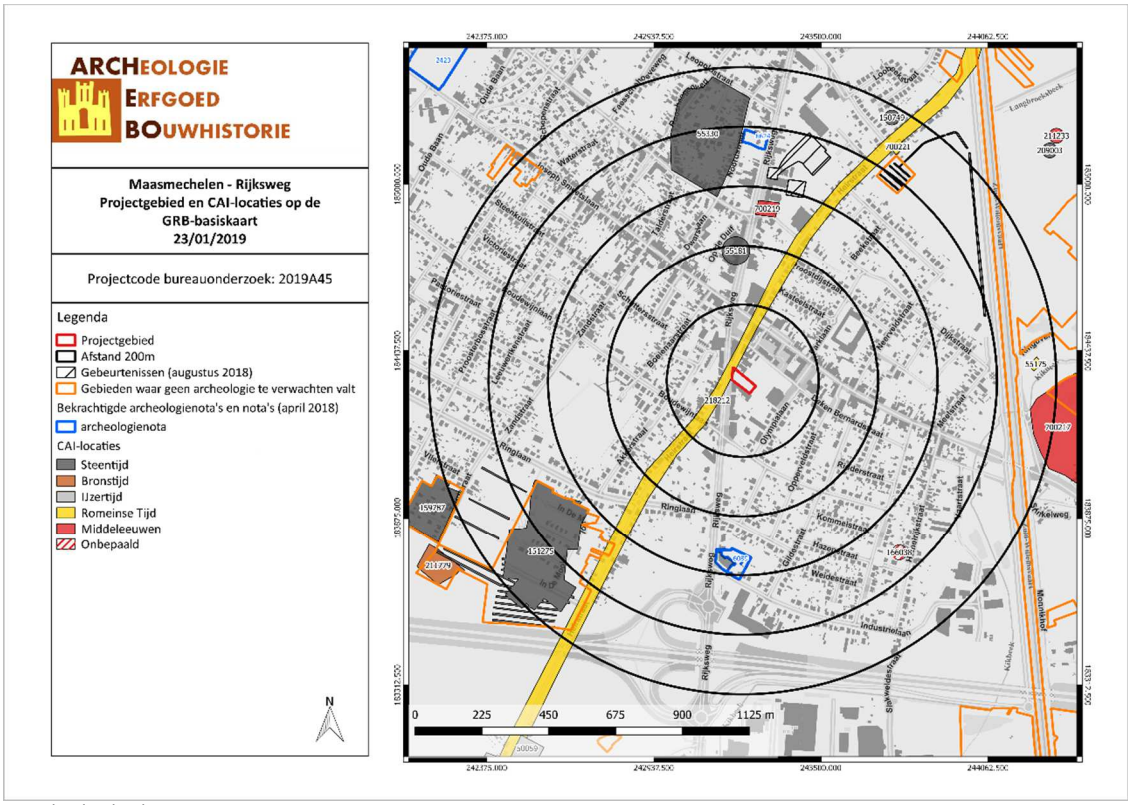
3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de directe omgeving. Het projectgebied is gelegen aan de Heirstraat, dit is de historische heirbaan tussen Kinrooi en Lanaken (CAI 218212). Ca. 400m ten noorden van het projectgebied werden twee sites met lithisch materiaal gevonden (CAI 55181), op de eerste werden grijze silex krabbers met witte vlekjes, een schachtschaver en een pijlpunt met steel in lichtgrijze silex aangetroffen. Op de tweede site werden pijlpunten uit Wommersomskwartsiet, spitsen en een vishaakje gevonden. Een volgende steentijdsite ligt op ca. 600m, waar een geslepen bijl werd gevonden door middel van veldprospectie (CAI 55330). Op 2 april 2010 werd een vondstmelding gedaan van een dolmen (CAI 150749), bestaande uit 4 rechtopstaande stenen en afdeksteen, gelegen onder het maaiveld. Op ca. 600m werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd (CAI 159787), hieruit kwamen een 14-tal sporen die niet gedateerd konden worden, handgevormd aardewerk, een stukje groen glas en een klingfragment in grijze mijnsilex. Vlakbij werd een opgraving uitgevoerd (CAI 151275), hier werd een Romeins grafveld gevonden met een greppelstructuur, met beenderpakgraven en brandgraven, verder werden er nog tweeschepige huizen van het Alpen-Ekeren-type, eenschepige huizen naast een Romeinse villa en tenslotte ook nog lithisch materiaal uit de Steentijd gevonden. Op ca. 700m van het projectgebied werd een toevalsvondst gemeld van een riemtong (CAI 166038). Een volgende toevalsvondst ligt op ca. 900 m ten oosten van het projectgebied, het gaat hier over pingsdorf kogelpotten, romeinse dakpannen en een terra sigillata schoteltje (CAI 55175). Vlakbij ligt een versterkt kasteel uit de vroege middeleeuwen (CAI 700217). Tijdens het afgraven van de Molenberg in 1912 werden een 20-tal aarden potten en een bronzen gesp gevonden, het ging over grote zwarte en bruine biconische urnes uit de Merovingische periode (CAI 700219). Naast de heirbaan, op ca. 900m werd een grote hoeveelheid aardewerk gevonden, o.a. urnen, in imitatie Romeins aardewerk. Het gaat vermoedelijk om een brandgraf uit het einde van de 2^{e} – begin 3^{e} eeuw.

In de ruime omgeving van maximum 1000 meter bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder meer:

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
55175	Bouwmateriaal en terra sigillata	Romeinse Tijd
150749	Dolmen (?)	Steentijd
151275	Lithisch materiaal	Steentijd
166038	Riemtong	Onbepaald
55330	Geslepen bijl	Steentijd
700219	Aardewerk	Middeleeuwen
55181	Lithisch materiaal	Steentijd
159787	Lithisch materiaal	Steentijd
218212	Heirbaan	Romeinse Tijd
700217	Versterkt kasteel	Middeleeuwen
700221	Vlakgraf	Romeinse Tijd

MARI/19/01/23/15 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2019)

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

In februari 2018 werd een archeologienota (ID 6624) opgemaakt voor een projectgebied aan de Rijksweg door Archebo bvba. Hier werd geoordeeld, dat door de aanwezige CAI-locatie rondom het projectgebied en de ligging van het projectgebied op een gradiëntzone, de kans op archeologische sporen hoog is, met hoog potentieel op vondsten uit de Steentijd, IJzertijd en Romeinse tijd. In dit geval werd er geadviseerd om een landschappelijk booronderzoek uit te voeren, afhankelijk hiervan wordt het vervolgtraject bepaald.[7]

Het Vlaams Erfgoed Centrum stelde in oktober 2016 een archeologienota (ID 990) op voor een locatie aan de Rijksweg 463-465 in Maasmechelen naar aanleiding van de uitbreiding van een bedrijfsgebouw. In dit geval werd geoordeeld dat er geen verder onderzoek noodzakelijk was. De oppervlakte was minder dan 3000m², de te verstoren oppervlakte is slechts 3.08% van het plangebied. Men oordeelde dat de kans dat men er sporen aantreft, waarvan de context, aard en datering vastgesteld kunnen worden, klein is.[8]

In oktober 2017 werd door het Vlaams Erfgoed Centrum opnieuw een archeologienota (ID 6089) opgemaakt voor ditzelfde projectgebied. Het toekomstplan werd aangepast, waardoor onderzoek toch noodzakelijk werd. Men plant de bouw van een nieuwe handelsruimte met bijbehorende parking. Volgens de quartairgeologische kaart bevat het plangebied fluviatiele afzettingen en volgens de bodemkaart bestaat de bovenste 1,80m uit een zandleembodem zonder profiel. Het Digitaal Hoogtemodel toont een oude geul van de Maas ten westen van het plangebied. Hieruit wordt opgemaakt dat er een hoge kans op archeologische resten uit het Mesolithicum bestaat. Om na te gaan of het terrein verstoord werd door de bouw van de huidige handelsruimte en parking en of er nog

[7] Jan Claesen e.a., "Archeologienota Maasmechelen - Rijksweg", Verslag van Resultaten (Kortenaken: ARCHEBO bvba, februari 2018).

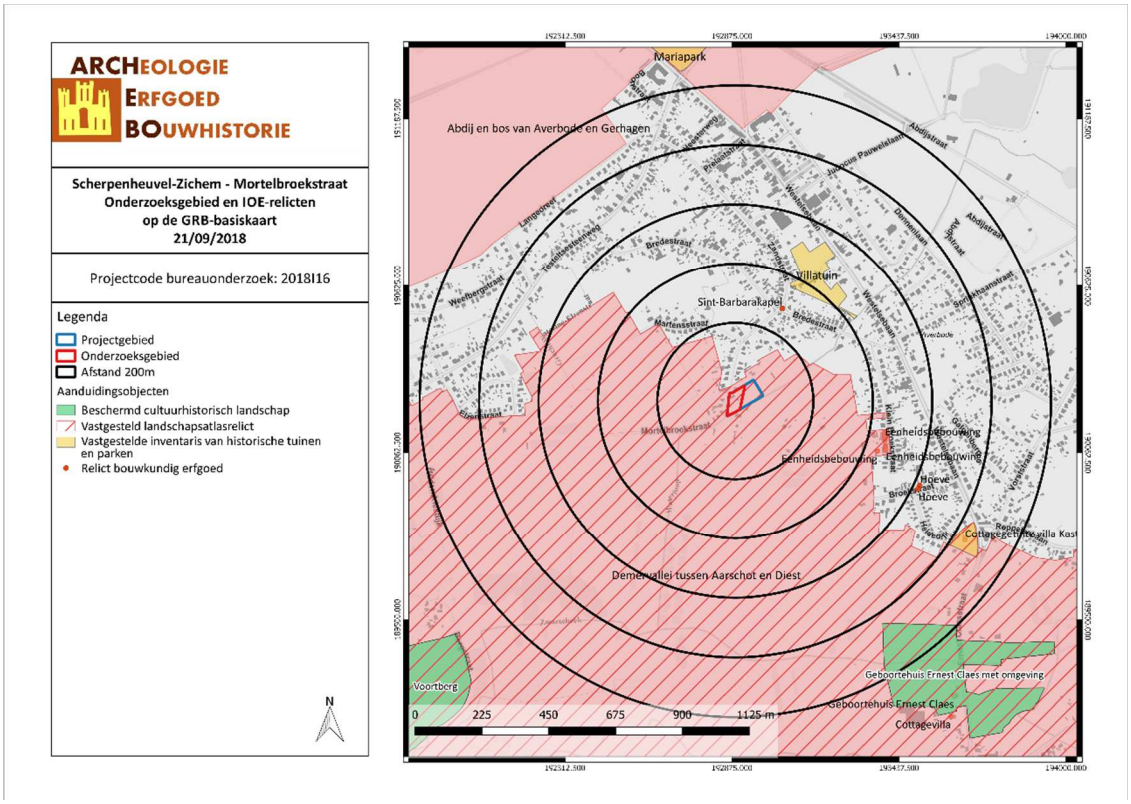
[8] J.T. Verduin en P. Hazen, "Rijksweg 463-465, Mechelen-aan-de-Maas (gemeente Maasmechelen). Een Archeologienota", Verslag van Resultaten (Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, oktober 2016).

mogelijke intacte archeologische resten aanwezig zijn, wordt een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd. Het te volgen vervolgtraject is afhankelijk van de resultaten hiervan. [9]

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.[10]

Het projectgebied ligt in het noordwesten aan de Heirstraat. Deze straat is als geheel opgenomen in het inventaris van bouwkundig erfgoed (ID 100200). De Heirstraat volgt hetzelfde tracé als de oorspronkelijke Romeinse Heirbaan, die de eerste verbinding vormde tussen de verschillende Maasdorpen. Het is eveneens één van de straten binnen Mechelen-aan-de-Maas met een concentratie van oude bebouwing. Zo stond er op het kruispunt met de Dokter Haubenlaan een kasteel.[11]

MARI/19/01/23/16 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2019)

[9] Tine Van Mierlo, Jasmien Van Bavel, en Xander Alma, "Rijksweg 463-465, Mechelen-aan-de-Maas (gemeente Maasmechelen). Een Archeologienota", Verslag van Resultaten (Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, oktober 2017).
[10] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 januari 2018, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/.
[11] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Heirstraat (Mechelen-aan-de-Maas)", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/100200.

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Mechelen-aan-de-Maas wordt voor het eerst vermeld als *Mahlen* in 1062. De naam is afgeleid van het Germaanse woord *magalinum*, wat 'machtig' betekent. In 1139 komen *Magelinis* en *Machlinis* voor en in 1146 *Magglis*.

In de prehistorie werd de streek van Maasmechelen reeds bewoond. Dit wordt bevestigd door prehistorische vondsten. Tijdens de Romeinse Tijd bevond zich een nederzetting ter hoogte van Maasmechelen, gezien de ligging aan de Romeinse heirbaan Tongeren-Nijmegen. Vanaf de 8ste eeuw stichtte de Franken verschillende dorpen in deze regio. Vanaf de 10de eeuw behoort Mechelen-aan-de-Maas tot het domein van het kapittel van Sint-Servaas in Maastricht en was één van de Elf Banken van Sint-Servaas. In deze periode was Mechelen-aan-de-Maas een vrije rijksheerlijkheid, vanaf de 14de-15de eeuw kwam deze onder de bescherming van de hertog van Brabant. Vanaf 1632 maken de Verenigde Provincië aanspraak op het gebied en krijgen het definitief toegewezen bij het Verdrag van Fontainebleau (1785). Mechelen-aan-de-Maas heeft o.m. in 1578, 1596 en 1649-1653 geleden onder plunderende troepen (belegeringen van het nabijgelegen Maastricht). In 1632 en 1750 wordt het dorp geteisterd door epidemies en in 1740 door een zware overstroming van de Maas. Op de Ferrariskaart (ca. 1777) worden Mechelen-aan-de-Maas, Vucht en Eisden weergegeven als een *Enclave de Hollande*. Leut, samen met enkele gehuchten langs de Maas, lag in *Terre Franche d'Empire*, Meeswijk in het *Principauté de Liège*, Gremi (Opgrimbie zonder Daalgrimbie) en Boorsem-Kotem waren omschreven als *Enclave Liègeois* en Uikhoven was een dorp in het *Comté de Reckem*. In 1880 werden in het Belgische Maasland verschillende winterdijken aangelegd, om het gevaar voor overstromingen in te perken. Door de dijken konden de dorpen in de omgeving verder uitbreiden. Tot de 20ste eeuw was Mechelen-aan-de-Maas een klein landbouwdorp. Na de oprichting van de steenkoolmijnen in Eisden en Genk-Waterschei (1923) neemt de bevolking sterk toe en evolueert het dorp van een landbouwdorp naar een mijnwerkersdorp. Na 1945 volgt een zeer grote inwijking van buitenlandse gastarbeiders. De mijnen vormden tot hun sluiting (1987) de belangrijkste tewerkstelling voor deze regio. Vandaag bevinden zich nog een aantal middelgrote industrieën binnen de gemeente. Daarnaast spelen de toeristische sector en de handel en administratie een belangrijke economische rol. In 1970 ontstond Maasmechelen, een nieuwe entiteit die bestond uit Mechelen-aan-de-Maas, Eisden, Opgrimbie en Vucht. Na de gemeentefusies in 1977 sloten ook Boorsem, Leut, Meeswijk en Uikhoven aan bij deze gemeente. [12]

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

[12] "Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 674", geraadpleegd 23 januari 2019, http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=674; "Maasmechelen"; Agentschap Onroerend Erfgoed, "Maasmechelen", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120177; "Geschiedenis van Maasmechelen", in *Wikipedia*, geraadpleegd 22 januari 2019, https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Geschiedenis_van_Maasmechelen&oldid=48662436; Agentschap Onroerend Erfgoed, "Mechelen-aan-de Maas".

Vooreerst worden enkele pre-19de-eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. De Villaretkaart (ca. 1745-48) is niet beschikbaar voor dit landsdeel. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat het projectgebied rond 1777 volledig benut werd als akkerland. Op het terrein staan geen gebouwen.

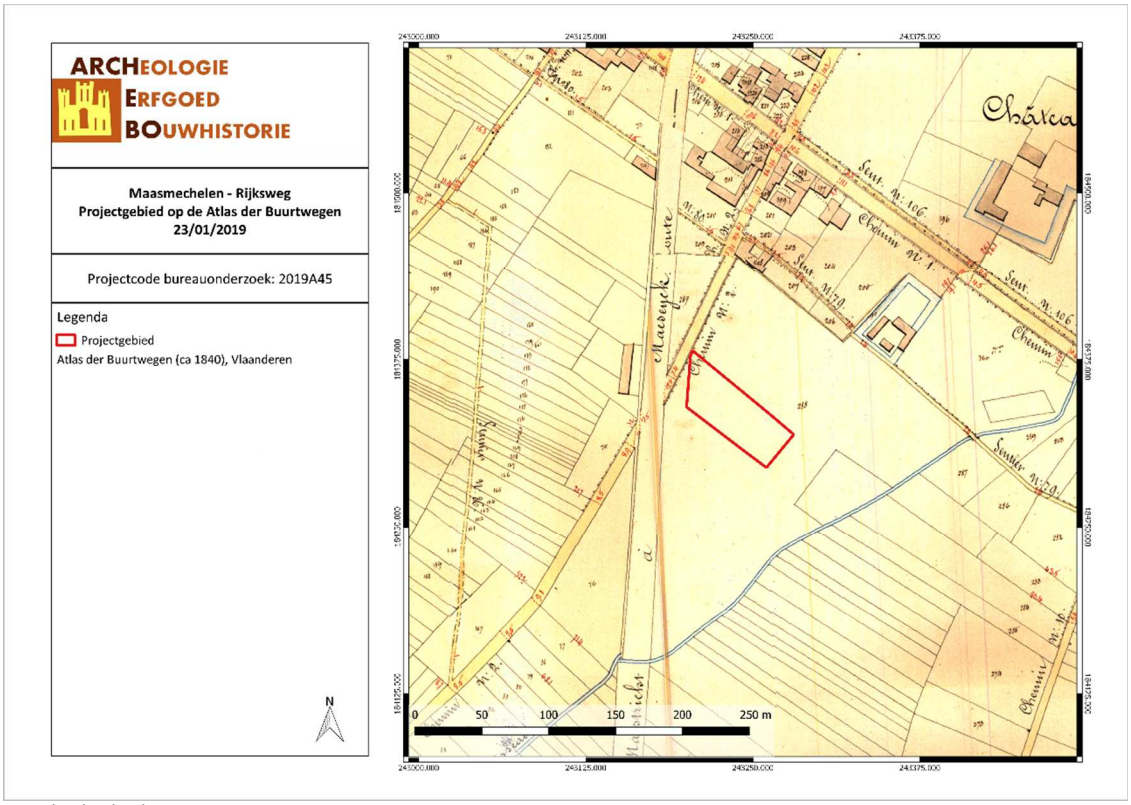
MARI/19/01/23/17 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.[13] De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

Op 19de-eeuwse cartografische bronnen is het terrein onbebouwd weergegeven. De Atlas der Buurtwegen toont dat het projectgebied geheel binnen perceel 288 lag. Ten noordwesten van het terrein loopt de *Chemin n: 2* (de Heirstraat). Ten westen van het projectgebied loopt de *Route de Maestricht à Maeseyck* (Rijksweg). Ten zuidoosten stroomt een beek. Over het landgebruik rond deze periode geeft deze kaart geen informatie. De Vandermaelenkaart toont dezelfde situatie als de Atlas der Buurtwegen. Er kan dus geen uitspraak gedaan worden over het gebruik van het terrein gedurende deze periode. Wel wordt de beek ten zuidoosten van het projectgebied benoemd als 'Loosgroef'. De Popp-kaart is niet beschikbaar voor dit landsdeel. De topografische kaart van 1873 toont eveneens dezelfde situatie als de andere 19de-eeuwse kaarten.

[13] Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20.

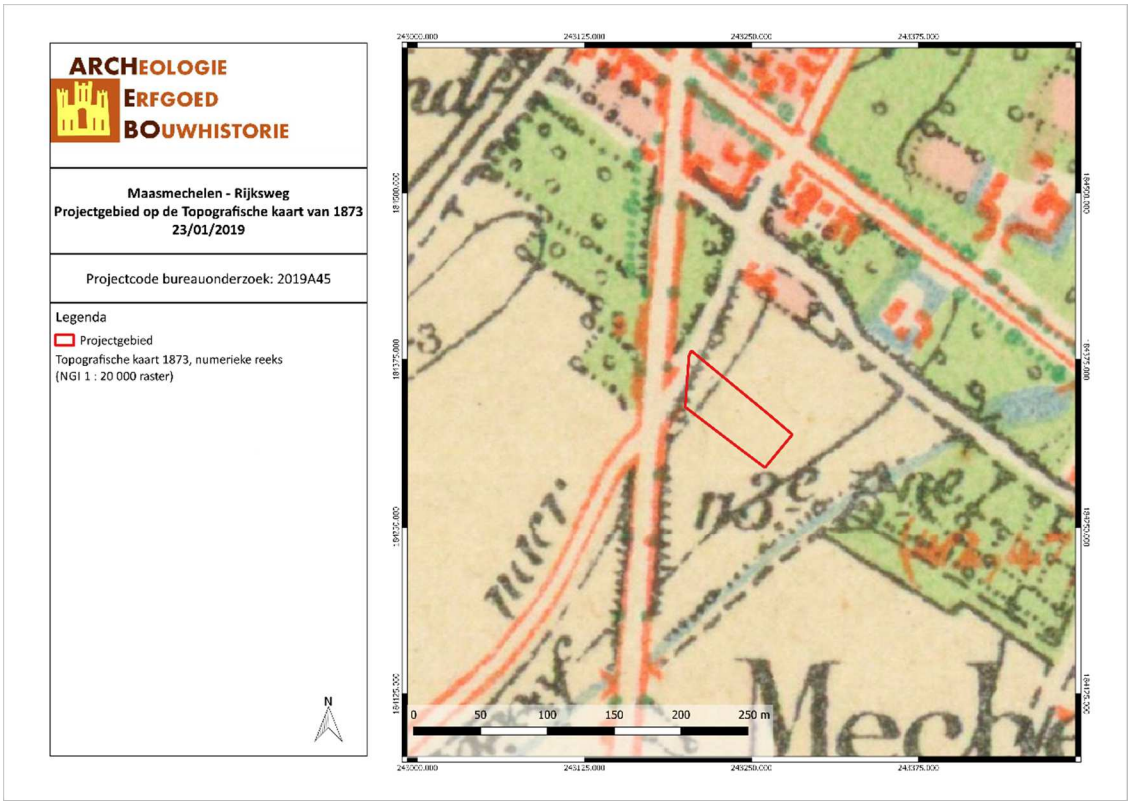
MARI/19/01/23/18 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/19 - Digitale aanmaak

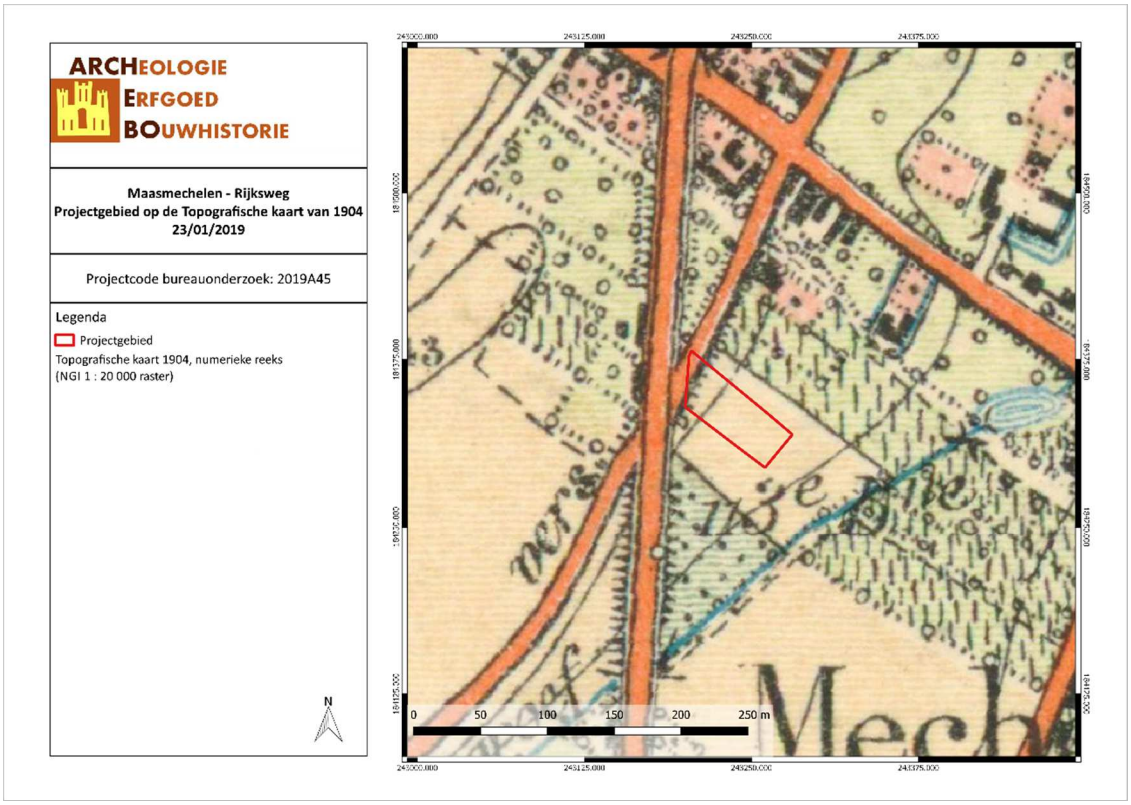
Figuur 24: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/20 - Digitale aanmaak

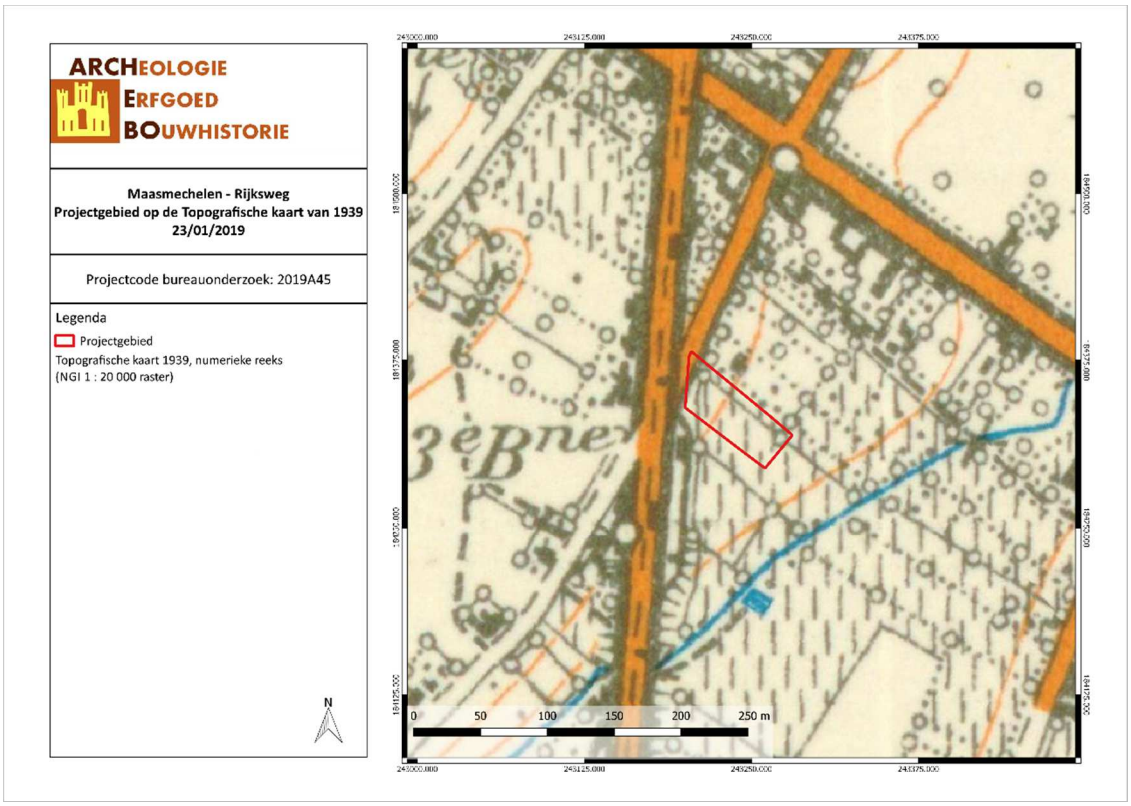
Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. Op de topografische kaart van 1904 wordt dezelfde situatie als op de 19de-eeuwse kaarten getoond. Op de topografische kaart van 1939 is het terrein nog steeds onbebouwd, maar wordt aangeduid als grasland. Tussen 1939 en 1969 wordt in de noordwestelijke helft van het terrein een tijdelijke weg aangelegd. Het zuidoostelijke deel van het terrein blijft grasland en wordt aangeplant met loofbomen. In de zuidoostelijke hoek van het terrein staat een klein vierkant gebouw (topografische kaart 1969). Tussen 1969 en ca. 1981-1989 wordt de Loosgroef gedempt. Op de topografische kaart van 1981-1989 verschijnt in het centrum van het terrein een tweede, groter gebouw. Dezelfde situatie wordt weergegeven op de luchtfoto van 1979-1990. De luchtfoto van 2000-2003 toont grotendeels dezelfde situatie als deze van 1979-1990. Enkel het kleine gebouw in het zuidoosten van het terrein is rond deze periode verdwenen. Tussen ca. 2000 en ca. 2007 breidt het gebouw in het centrum van het terrein uit met een langwerpig gebouw aan de noordoostelijke zijde. Deze situatie blijft ongewijzigd tot ca. 2011. Tegen 2012 is de bebouwing op het terrein verwijderd. Tussen 2012 en 2013 staan er enkele containers en voertuigen op het terrein, vanaf 2013 staan er voornamelijk voertuigen binnen het terrein. In 2014 wordt de weg die door het terrein loopt op een NO-ZW as aangelegd. In 2018 werd de weg langs de zuidwestelijke grens van het perceel aangelegd. Op het terrein staan niet langer voertuigen.

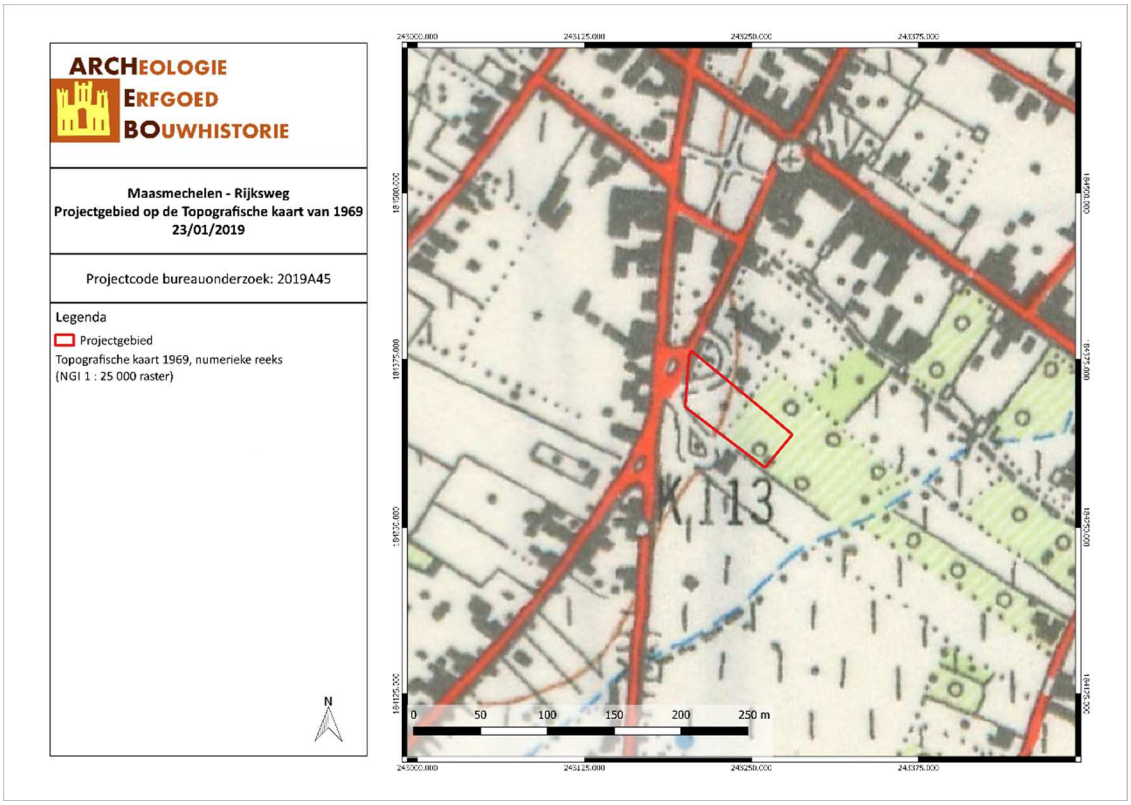
MARI/19/01/23/21 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019)

MARI/19/01/23/22 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019)

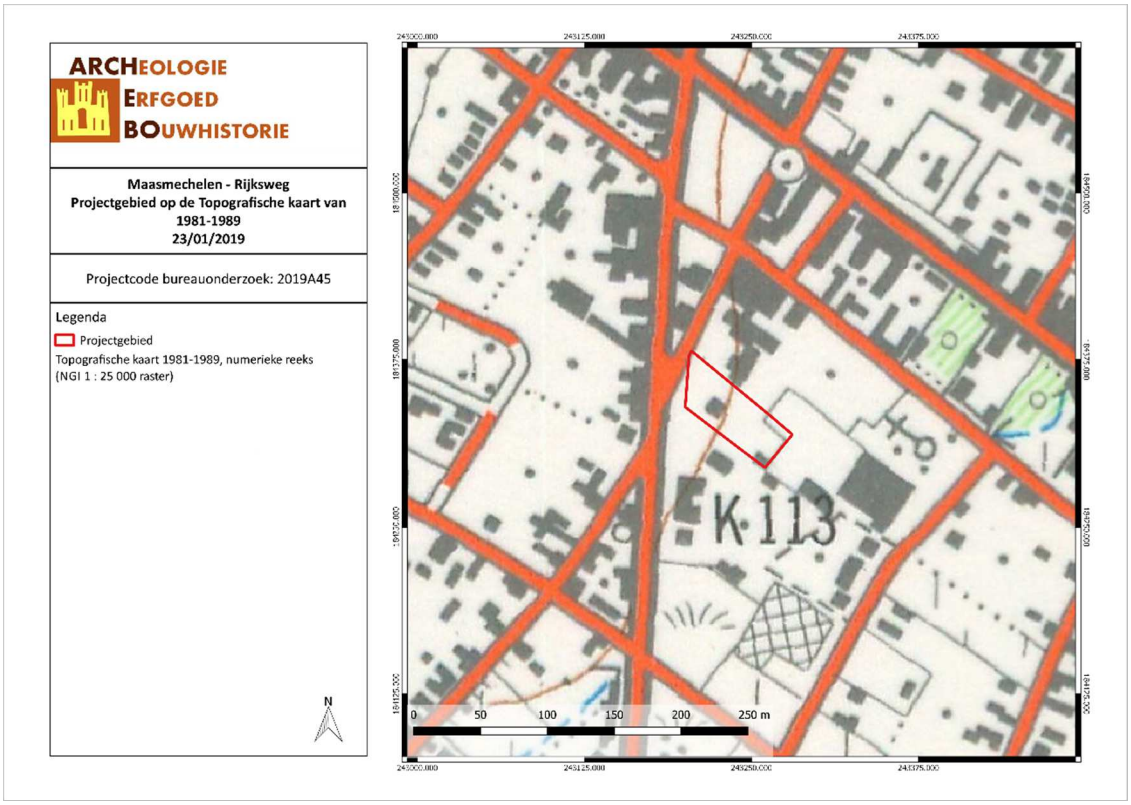
MARI/19/01/23/23 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019)

MARI/19/01/23/24 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/25 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981-1989 (Cartesius, 2019)

MARI/19/01/23/26 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019)

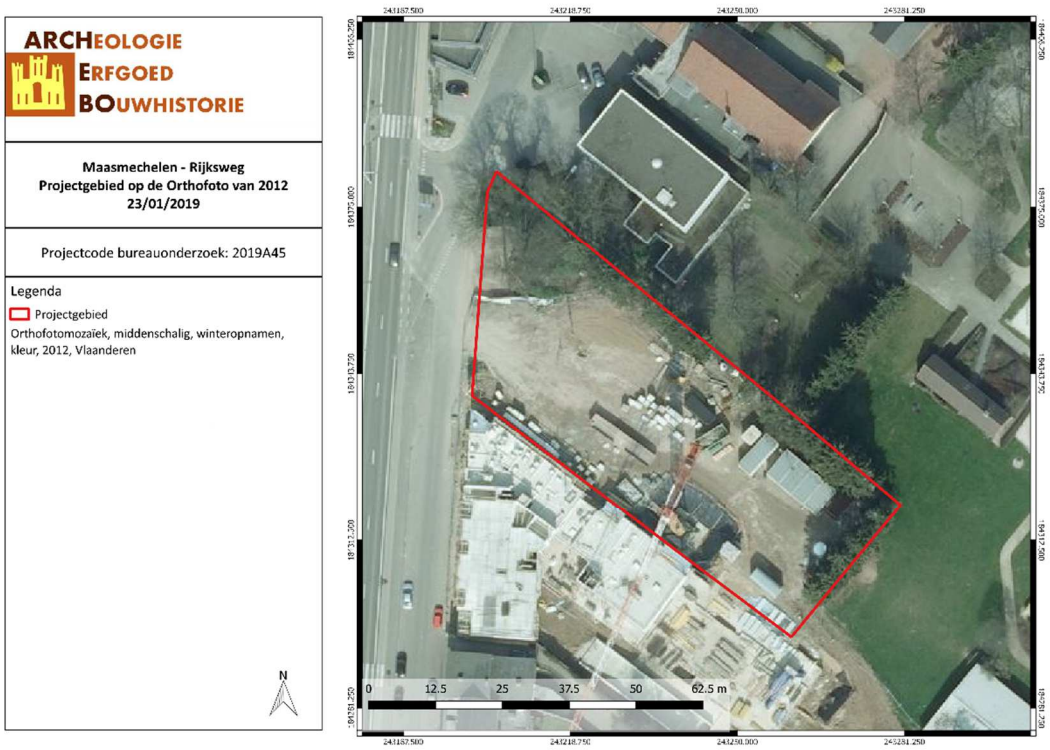
MARI/19/01/23/27 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2019)

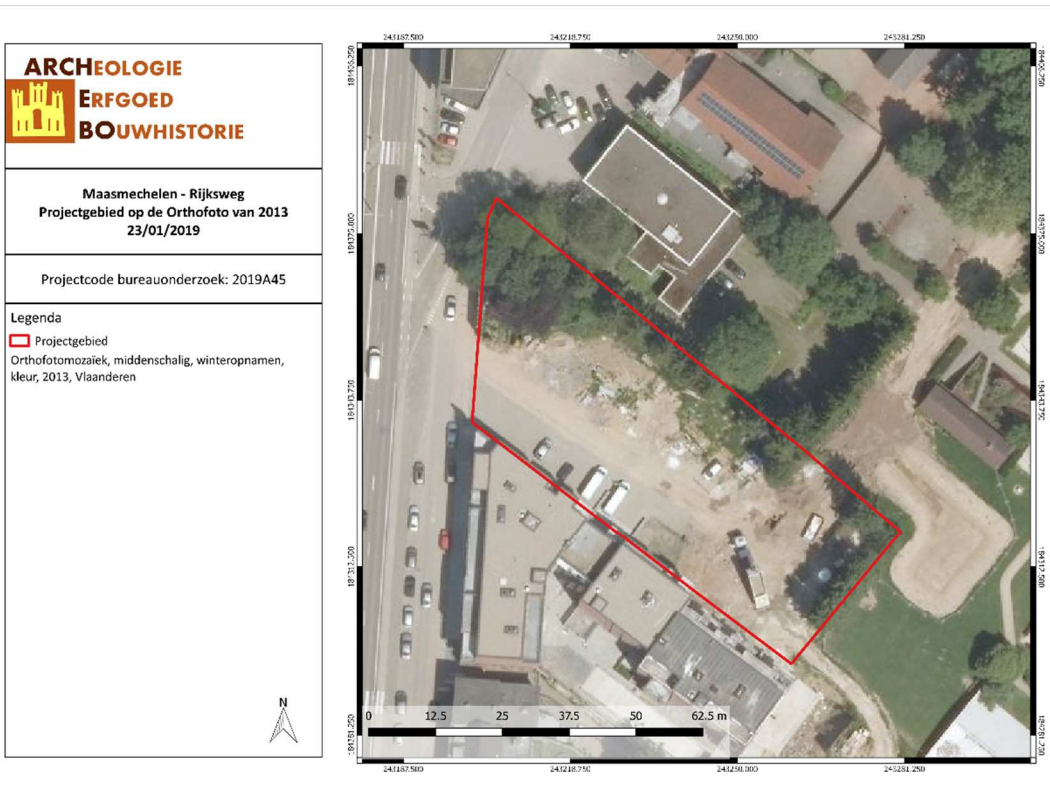
MARI/19/01/23/28 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2008-2011 (Geopunt, 2019)

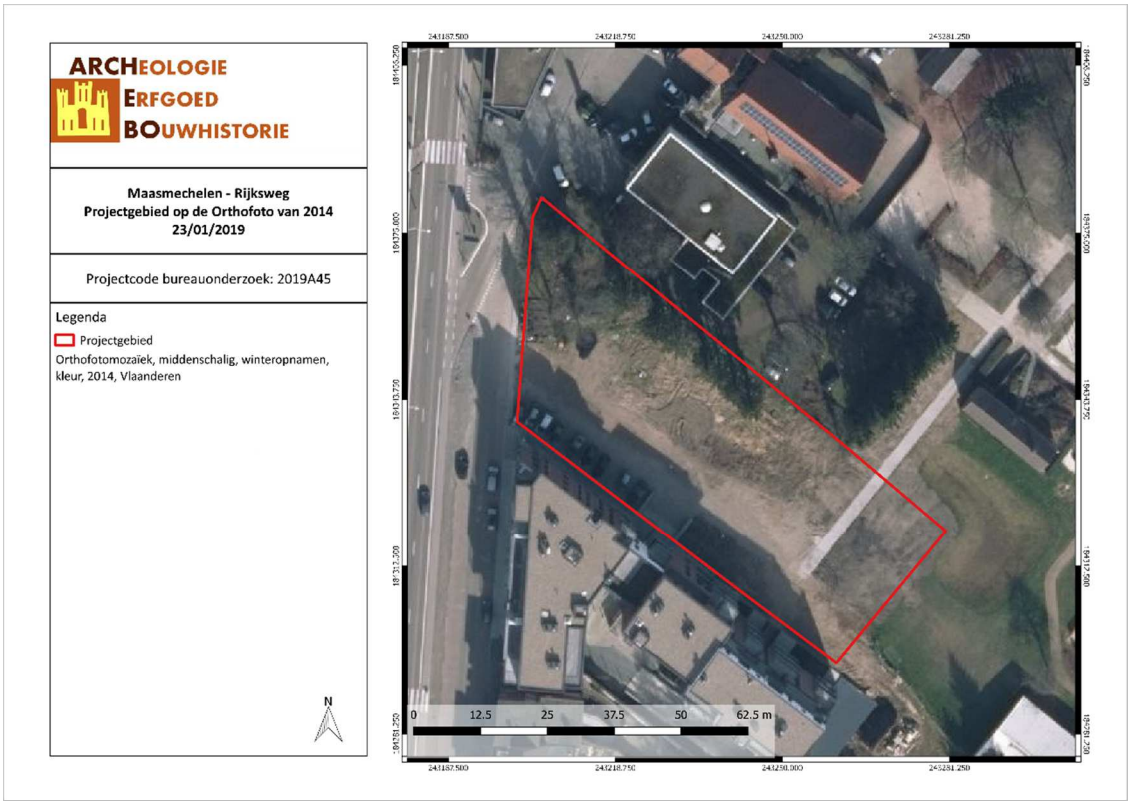
MARI/19/01/23/29 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2012 (Geopunt, 2019)

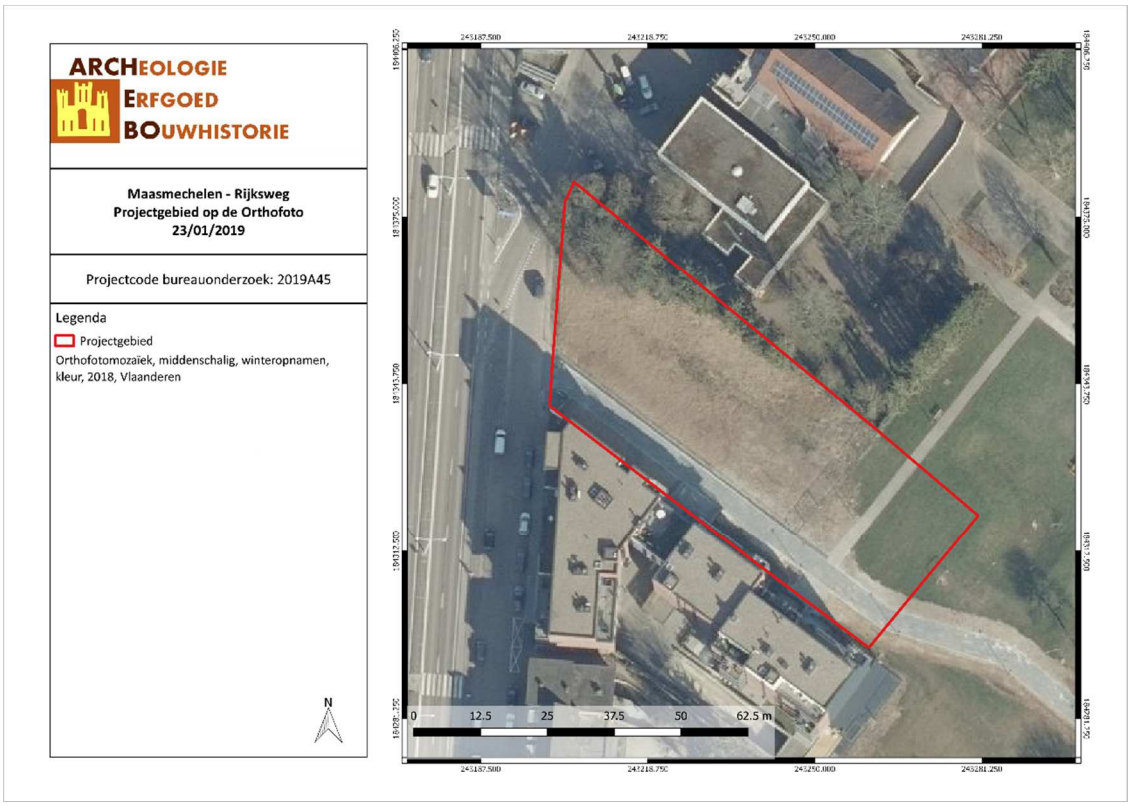
MARI/19/01/23/30 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2013 (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/31 - Digitale aanmaak

Figuur 36: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2014 (Geopunt, 2019)

MARI/19/01/23/32 - Digitale aanmaak

Figuur 37: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2018 (Geopunt, 2019)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is geweest tussen ca. 1969 en 2011. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied dan ook spreken van een lage densiteit aan bebouwing.

In de directe en ruime omgeving van het projectgebied bevinden zich meerdere archeologische waarden. Het betreft de Heirstraat (historische heirbaan tussen Kinrooi en Lanaken, CAI 218212), twee sites met lithisch materiaal, waaronder grijze silex krabbers met witte vlekjes, een schachtschaver en een pijlpunt met steel in lichtgrijze silex, pijlpunten uit Wommersomskwartsiet, spitsen en een vishaakje (CAI 55181), een geslepen bijl (CAI 55330), een dolmen bestaande uit 4 rechtopstaande stenen en afdeksteen (CAI 150749), een 14-tal niet-gedateerde sporen en handgevormd aardewerk, een stukje groen glas en een klingfragment in grijze mijnsilex (CAI 159787), een Romeins grafveld met een greppelstructuur, met beenderpakgraven en brandgraven, tweeschepige huizen van het Alpen-Ekeren-type, eenschepige huizen naast een Romeinse villa en lithisch materiaal (CAI 151275), een riemtong (CAI 166038), pingsdorf kogelpotten, romeinse dakpannen en terra sigillata schoteltje (CAI 55175), een versterkt kasteel uit de vroege middeleeuwen (CAI 700217), een 20-tal aarden potten (grote zwarte en bruine biconische urnes) en een bronzen gesp uit de Merovingische periode (CAI 700219), en tenslotte een grote hoeveelheid aardewerk, o.a. urnen in imitatie Romeins aardewerk (vermoedelijk een brandgraf uit het einde van de 2^{e} – begin 3^{e} eeuw).

De hydrografische ligging toont dat het projectgebied verder verwijderd is van een natuurlijke, bestaande waterloop. In het verleden was er in de nabije omgeving wel een beek aanwezig, met name de Loosgroef. Deze werd tussen 1969 en ca. 1981 gedempt. Ook topografisch gezien is er verwachting op steentijd, gezien de ligging op een gradiëntzone, de overgang van een natte vallei naar een droog plateau. In dezelfde topografische situatie zijn in de ruime omgeving van het projectgebied ook reeds Steentijdvondsten aangetroffen, waardoor er een reële verwachting is naar Steentijd. Op basis van deze ligging en de recent vondsten in de omgeving kunnen eveneens sporensites aanwezig zijn. Echter door de impact van de tijdelijke bebouwing kunnen deze sporen potentieel verstoord geraakt zijn.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Groep Van Roey nv een archeologienota opgemaakt voor het terrein aan de kruising van de Heirstraat en de Rijksweg in Maasmechelen, een gemeente gelegen in de Belgische provincie Limburg. Op het projectgebied zal de opdrachtgever een nieuwbouw plaatsen die voorzien wordt van een ondergrondse parking. In het noordwesten van het terrein wordt een bezoekersparking voorzien en ten zuiden van de nieuwbouw worden twee fietsenstallingen geplaatst. Het projectgebied is ca. 3000 m².

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er bebouwing aanwezig was binnen het projectgebied tussen ca. 1969 en ca. 2011. Rond 2014 en 2018 werden twee wegen aangelegd binnen het terrein.

In de directe en ruime omgeving van het projectgebied bevinden zich meerdere archeologische waarden. Het betreft de Heirstraat (historische heirbaan tussen Kinrooi en Lanaken, CAI 218212), twee sites met lithisch materiaal, waaronder grijze silex krabbers met witte vlekjes, een schachtschaver en een pijlpunt met steel in lichtgrijze silex, pijlpunten uit Wommersomskwartsiet, spitsen en een vishaakje (CAI 55181), een geslepen bijl (CAI 55330), een dolmen bestaande uit 4 rechtopstaande stenen en afdeksteen (CAI 150749), een 14-tal niet-gedateerde sporen en handgevormd aardewerk, een stukje groen glas en een klingfragment in grijze mijnsilex (CAI 159787), een Romeins grafveld met een greppelstructuur, met beenderpakgraven en brandgraven, tweeschepige huizen van het Alpen-Ekeren-type, eenschepige huizen naast een Romeinse villa en lithisch materiaal (CAI 151275), een riemtong (CAI 166038), pingsdorf kogelpotten, romeinse dakpannen en terra sigillata schoteltje (CAI 55175), een versterkt kasteel uit de vroege middeleeuwen (CAI 700217), een 20-tal aarden potten (grote zwarte en bruine biconische urnes) en een bronzen gesp uit de Merovingische periode (CAI 700219), en tenslotte een grote hoeveelheid aardewerk, o.a. urnen in imitatie Romeins aardewerk (vermoedelijk een brandgraf uit het einde van de 2e – begin 3e eeuw).

2. Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied gebouwen stonden tussen ca. 1969 en ca. 2011. Daarnaast werden rond 2014 en 2018 twee wegen aangelegd op het terrein. Dit werd achterhaald a.d.h.v. topografische kaarten uit de 20ste eeuw en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw.

3. Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitsel gemaakt worden in de te verwachten structuren.

4. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

Ter hoogte van de tijdelijke bebouwing (ca. 1969 - ca. 2011) is er verstoring van de bodem en het bodemarchief te verwachten. Dit geldt eveneens voor de plaats waar in 2014 en 2018 wegen zijn aangelegd op het terrein. Toekomstige verstoringen zijn te verwachten bij het bouwen van de nieuwbouw met ondergrondse parking.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Op het projectgebied zal de opdrachtgever een nieuwbouw met 16 appartementen plaatsen die voorzien wordt van een ondergrondse parking. De kelderverdieping wort daarnaast ook voorzien van individuele bergingen (voor de bewoners), een tellerruimte en een fietsenstalling. De kelderverdieping zal ca. 3,37m diep zijn. In het noordwesten van het terrein wordt een bezoekersparking (8 plaatsen) voorzien en ten zuiden van de nieuwbouw worden twee fietsenstallingen geplaatst. Het projectgebied is ca. 3000 m².

In de directe en ruime omgeving van het projectgebied bevinden zich meerdere archeologische waarden. Het betreft de historische heirbaan tussen Kinrooi en Lanaken (CAI 218212), twee sites met lithisch materiaal, waaronder grijze silex krabbers met witte vlekjes, een schachtschaver en een pijlpunt met steel in lichtgrijze silex, pijlpunten uit Wommersomskwartsiet, spitsen en een vishaakje (CAI 55181), een geslepen bijl (CAI 55330), een dolmen bestaande uit 4 rechtopstaande stenen en afdeksteen (CAI 150749), een 14-tal niet-gedateerde sporen en handgevormd aardewerk, een stukje groen glas en een klingfragment in grijze mijnsilex (CAI 159787), een Romeins grafveld met een greppelstructuur, met beenderpakgraven en brandgraven, tweeschepige huizen van het Alpen-Ekeren-type, eenschepige huizen naast een Romeinse villa en lithisch materiaal (CAI 151275), een riemtong (CAI 166038), pingsdorf kogelpotten, romeinse dakpannen en terra sigillata schoteltje (CAI 55175), een versterkt kasteel uit de vroege middeleeuwen (CAI 700217), een 20-tal aarden potten (grote zwarte en bruine biconische urnes) en een bronzen gesp uit de Merovingische periode (CAI 700219), en tenslotte een grote hoeveelheid aardewerk, o.a. urnen in imitatie Romeins aardewerk (vermoedelijk een brandgraf uit het einde van de 2e – begin 3e eeuw).

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied gebouwen stonden tussen ca. 1969 en ca. 2011. Daarnaast werden rond 2014 en 2018 twee wegen aangelegd op het terrein. Dit werd achterhaald a.d.h.v. topografische kaarten uit de 20ste eeuw en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw.

Op de bodemkaart wordt het terrein gekarteerd OB (onder bebouwing), ten zuiden van het projectgebied wordt de bodem gekarteerd als OT (vergraven terrein), Lbpy (droge gronden op zandleem zonder profielontwikkeling die zwaarder worden in de diepte) en Lcp (zwak gleyige gronden op zandleem zonder profielontwikkeling). Het projectgebied ligt op een noordwest-gerichte helling aan de Maasvallei en aan de vallei van de Langbroeksbeek. Ongeveer 60m ten zuidoosten van het terrein stroomde de Loosgroef (deze is sinds ca. 1981 gedempt), ca. 800m ten oosten van het terrein stroomt de Kikbeek, een aftakking van de Maas, die ca. 1700m ten oosten van het projectgebied stroomt. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 40 en 43 meter boven de zeespiegel.

Zowel de ligging als bodemkundige gegevens op het terrein zijn ideaal voor Steentijdsites. Er is dan ook een hoog potentieel voor het aantreffen van dergelijke sites. Sporensites kunnen eveneens verwacht worden.

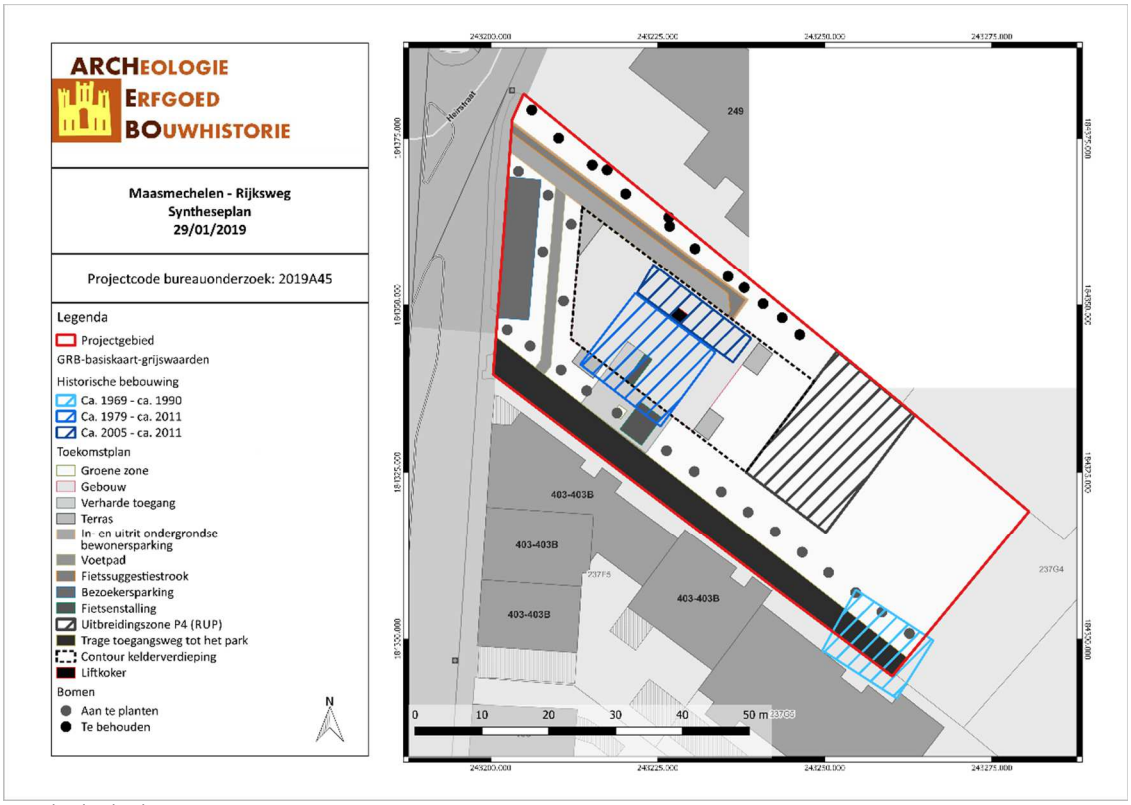
4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Binnen het plangebied zal door 'Groep Van Roey nv' een appartementsgebouw geplaatst worden die voorzien wordt van een ondergrondse parking. In het noordwesten van het terrein wordt een bezoekersparking voorzien en ten zuiden van de nieuwbouw worden twee fietsenstallingen geplaatst. Het projectgebied is ca. 3000 m².

In het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. Wel zijn de historische heirbaan tussen Kinrooi en Lanaken, twee sites met lithisch materiaal, waaronder grijze silex krabbers met witte vlekjes, een schachtschaver en een pijlpunt met steel in lichtgrijze silex, pijlpunten uit Wommersomskwartsiet, spitsen en een vishaakje, een geslepen bijl, een dolmen bestaande uit 4 rechtopstaande stenen en afdeksteen, een 14-tal niet-gedateerde sporen en handgevormd aardewerk, een stukje groen glas en een klingfragment in grijze mijnsilex, een Romeins grafveld met een greppelstructuur, met beenderpakgraven en brandgraven, tweeschepige huizen van het Alpen-Ekeren-type, eenschepige huizen naast een Romeinse villa en lithisch materiaal, een riemtong, pingsdorf kogelpotten, romeinse dakpannen en terra sigillata schoteltje, een versterkt kasteel uit de vroege middeleeuwen, een 20-tal aarden potten (grote zwarte en bruine biconische urnes) en een bronzen gesp uit de Merovingische periode, en tenslotte een grote hoeveelheid aardewerk, o.a. urnen in imitatie Romeins aardewerk (vermoedelijk een brandgraf eind 2de – begin 3de eeuw) gevonden.

Tussen ca. 1969 en 2011 is de bodem verstoord door het plaatsen en verwijderen van bebouwing. Rond 2014 en 2018 werd deze eveneens verstoord door de aanleg van twee wegen doorheen het projectgebied. Het is moeilijk om in te schatten hoe groot de veroorzaakte verstoring is.

Omwille van het aantreffen van Steentijdvondsten in een gelijkaardige topografische situatie kunnen Steentijdsites verwacht worden. Sporensites kunnen eveneens verwacht worden.

MARI/19/01/23/33 - Digitale aanmaak

Figuur 38: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2019)

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Claesen, Jan, Ben Van Genechten, Giel Verbeelen, Evelien Dirix, Annelien Sys, Evelien Audenaert, Kevin Bouckaert, en Emma Keersmaekers. "Archeologienota Maasmechelen - Rijksweg". Verslag van Resultaten. Kortenaken: ARCHEBO bvba, februari 2018.

Gullentops, F., en L. Wouters, red. *Delfstoffen in Vlaanderen*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBL, 1996.

Van Mierlo, Tine, Jasmien Van Bavel, en Xander Alma. "Rijksweg 463-465, Mechelen-aan-de-Maas (gemeente Maasmechelen). Een Archeologienota". Verslag van Resultaten. Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, oktober 2017.

Van Ranst, E, en C Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Verduin, J.T., en P. Hazen. "Rijksweg 463-465, Mechelen-aan-de-Maas (gemeente Maasmechelen). Een Archeologienota". Verslag van Resultaten. Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, oktober 2016.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Heirstraat (Mechelen-aan-de-Maas)". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019. https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/100200.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 17 januari 2017. https://inventaris.onroerenderfgoed.be/.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Maasmechelen". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019. https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120177.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Mechelen-aan-de Maas". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019. https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120372.

"Databank Ondergrond Vlaanderen". Databank Ondergrond Vlaanderen. Geraadpleegd 11 januari 2017. https://www.dov.vlaanderen.be/.

Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2017. http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20.

"Geschiedenis van Maasmechelen". In *Wikipedia*. Geraadpleegd 22 januari 2019. https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Geschiedenis_van_Maasmechelen&oldid=48662436.

"Maasmechelen". In *Wikipedia*. Geraadpleegd 22 januari 2019. https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Maasmechelen&oldid=53015332.

"Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 674". Geraadpleegd 23 januari 2019. http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=674.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen....4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2019) .6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)....6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2019)....7
Figuur 5: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)....9
Figuur 6: Plan van de geplande werken (Groep Van Roey nv, 2019) 10
Figuur 7: Doorsnede van de geplande werken (Groep Van Roey nv, 2019)....10
Figuur 8: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019) 11
Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2019)....13
Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019) 13
Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2019) 14
Figuur 12: Maasmechelen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2019)....14
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2019)....15
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2019) 16
Figuur 15: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016)....16
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2019) 17
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2019) 18
Figuur 18: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2019)....18
Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2019)....19
Figuur 20: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2019) 21
Figuur 21: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2019) 22
Figuur 22: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)....24
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2019)....25
Figuur 24: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2019) 25
Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019)....26
Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019)....27
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019)....27
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019)....28
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2019)....28
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981-1989 (Cartesius, 2019) 29
Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019)....29
Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2019)....30
Figuur 33: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2008-2011 (Geopunt, 2019)....30
Figuur 34: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2012 (Geopunt, 2019)....31
Figuur 35: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2013 (Geopunt, 2019)....31
Figuur 36: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2014 (Geopunt, 2019)....32
Figuur 37: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2018 (Geopunt, 2019)....32
Figuur 38: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2019)....37

7 PLANNENLIJST

MARI/19/01/23/1 - Digitale aanmaak 6
MARI/19/01/23/2 - Digitale aanmaak 6
MARI/19/01/23/3 - Digitale aanmaak 7
MARI/19/01/23/4 - Digitale aanmaak 9
MARI/19/01/23/5 - Digitale aanmaak 11
MARI/19/01/23/6 - Digitale aanmaak 13
MARI/19/01/23/7 - Digitale aanmaak 13
MARI/19/01/23/8 - Digitale aanmaak 14
MARI/19/01/23/9 - Digitale aanmaak 15
MARI/19/01/23/10 - Digitale aanmaak 16
MARI/19/01/23/11 - Digitale aanmaak 17
MARI/19/01/23/12 - Digitale aanmaak 18
MARI/19/01/23/13 - Digitale aanmaak 18
MARI/19/01/23/14 - Digitale aanmaak 19
MARI/19/01/23/15 - Digitale aanmaak 21
MARI/19/01/23/16 - Digitale aanmaak 22
MARI/19/01/23/17 - Digitale aanmaak 24
MARI/19/01/23/18 - Digitale aanmaak 25
MARI/19/01/23/19 - Digitale aanmaak 25
MARI/19/01/23/20 - Digitale aanmaak 26
MARI/19/01/23/21 - Digitale aanmaak 27
MARI/19/01/23/22 - Digitale aanmaak 27
MARI/19/01/23/23 - Digitale aanmaak 28
MARI/19/01/23/24 - Digitale aanmaak 28
MARI/19/01/23/25 - Digitale aanmaak 29
MARI/19/01/23/26 - Digitale aanmaak 29
MARI/19/01/23/27 - Digitale aanmaak 30
MARI/19/01/23/28 - Digitale aanmaak 30
MARI/19/01/23/29 - Digitale aanmaak 31
MARI/19/01/23/30 - Digitale aanmaak 31
MARI/19/01/23/31 - Digitale aanmaak 32
MARI/19/01/23/32 - Digitale aanmaak 32
MARI/19/01/23/33 - Digitale aanmaak 37